

VAASAN YLIOPISTO

Filosofinen tiedekunta

Mikaela Granlund

Poisjätöt ja lisäykset sekä niiden merkitys tekstilajin näkökulmasta Naantal-
lin Kylpylän ja Rantasipi-ketjun esitteiden ruotsinnoksissa

Nykysuomen (modern finska) pro gradu -tutkielma

Vaasa 2012

SISÄLLYS

TAULUKOT	2
TIIVISTELMÄ	3
1 JOHDANTO	5
1.1 Tavoite	5
1.2 Aineisto	6
1.3 Menetelmät	8
2 TEKSTILAJIT	10
2.1 Tutkielman aineiston tekstilaji	10
2.2 Mainoskielen verbaaliset piirteet	11
3 KÄÄNTÄMISEN NELJÄ PERUSASPEKTIA	14
3.1 Kieliopillinen rakenne	14
3.2 Varieteetti	15
3.3 Semantiikka	16
3.4 Pragmatiikka	18
4 POISJÄTÖT JA LISÄYKSET KÄÄNNÖSVASTINEINA	21
4.1 Käännösvastine-käsite	21
4.1.1 Poisjätöt	22
4.1.2 Lisäykset	23
4.2 Käännösvaihdot	24
4.2.1 Pakolliset käännösvaihdot	24
4.2.2 Vapaaehtoiset käännösvaihdot	25
5 POISJÄTÖT JA LISÄYKSET AINEISTOSSA	27
5.1 Poisjätöt Naantalin Kylpylän esitteissä	28
5.1.1 Semanttiset poisjätöt Naantalin Kylpylän esitteissä	29

5.1.2 Implisiittivastineet Naantalin Kylpylän esitteissä	32
5.2 Lisäykset Naantalin Kylpylän esitteissä	39
5.2.1 Semanttiset lisäykset Naantalin Kylpylän esitteissä	39
5.2.2 Eksplisiittivastineet Naantalin Kylpylän esitteissä	42
5.3 Poisjätöt Rantasipin esitteissä	44
5.3.1 Semanttiset poisjätöt Rantasipin esitteissä	45
5.3.2 Implisiittivastineet Rantasipin esitteissä	48
5.4 Lisäykset Rantasipin esitteissä	51
5.4.1 Semanttiset lisäykset Rantasipin esitteissä	51
5.4.2 Eksplisiittivastineet Rantasipin esitteissä	55
6 YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT	59
LÄHTEET	62
TAULUKOT	
Taulukko 1. Poisjätöt ja lisäykset Naantalin Kylpylän esitteissä	27
Taulukko 2. Poisjätöt ja lisäykset Rantasipin esitteissä	28
Taulukko 3. Poisjätöt ja niiden sanaluokat Naantalin Kylpylän esitteissä	28
Taulukko 4. Lisäykset ja niiden sanaluokat Naantalin Kylpylän esitteissä	39
Taulukko 5. Poisjätöt ja niiden sanaluokat Rantasipin esitteissä	44
Taulukko 6. Lisäykset ja niiden sanaluokat Rantasipin esitteissä	51

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta**

Tekijä:	Mikaela Granlund
Pro gradu -tutkielma:	Poisjätöt ja lisäykset sekä niiden merkitys tekstilajin näkökulmasta Naantalin Kylpylän ja Rantasipi-ketjun esitteiden ruotsinnoksissa
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Oppiaine:	Modern finska
Valmistumisvuosi:	2012
Työn ohjaaja:	Jaana Puskala

TIIVISTELMÄ:

I denna pro gradu-avhandling har jag undersökt tillägg och utelämningar samt deras inverkan ur reklamens synvinkel i två olika företags broschyrer. Som material har jag använt Nådendal Spas allmänna broschyr *Kaukana kaikesta on yllättävän lähellä* och dess svenska översättning *Fjärran från allt är överraskande nära*, samt fem av hotellkedjan Rantasipis broschyrer.

Målet med avhandlingen har varit att klassificera alla fall av tillägg och utelämningar enligt Rune Ingos teori: utelämningarna antingen som semantiska eller implicitgörande och tilläggen antingen som semantiska eller explicitgörande. Därmed har jag undersökt om någon information har tillagts eller utelämnats genom ändringen som gjorts. Målet har dessutom varit att avgöra vilka ordklasser de tillagda eller utelämnade orden tillhör. Ytterligare ett mål har varit att undersöka om tilläggen och utelämningarna har någon inverkan på innehållet ur genresynvinkel. Här har Graham M.S. Danns och Birger Liljestrands teorier varit väsentliga. Det sista målet med avhandlingen har varit att jämföra Nådendal Spas och Rantasipis broschyrer beträffande de övriga målen med avhandlingen.

Metoden är kontrastiv och kvantitativ. I analysdelen har jag jämfört alla meningar i materialet med deras översättningar och räknat förekomsten av tillägg och utelämningar. Det har visat sig att Nådendal Spas broschyr innehåller fler utelämningar än Rantasipis broschyrer, medan Rantasipis broschyrer innehåller betydligt fler tillägg. Det sista tyder på att Rantasipis broschyrer är översatta mer fritt. I båda företagens broschyrer är de semantiska fallen färre än de explicit-/implicitgörande fallen både vad gäller tilläggen och utelämningarna. I båda företagens broschyrer är substantiven den ordklass som har lagts till och lämnats bort oftast. Ur genrens synvinkel påverkas texten av utelämningarna och tilläggen betydligt fler gånger i Rantasipis broschyrer än i Nådendal Spas broschyr.

AVAINSANAT: Kääntäminen, poisjätöt, lisäykset, tekstilaji

1 JOHDANTO

Voidaksemme päättää sopivan matkakohteen tai valita oikean tuotteen selailemme usein esitteitä. Niistä toivomme saavamme riittävää tietoa yrityksestä, paikasta, tuotteesta tai palvelusta. Haapaniemen ja Lukanderin (1991: 14–15) mukaan esitteellä halutaan yleensä tehdä jokin yritys tai palvelu tunnetuksi, eli kiinnittää huomiota, sekä tiedottaa ja markkinoida jotakin tiettyä tuotetta, eli tarjota tarvittavaa informaatiota houkuttelevasti. Kuvien, hintatarjousten ja tekstin avulla voidaan vakuuttaa kuluttajaa, että jokin tuote on markkinoiden paras. Esitteen tarkoitus saattaa myös ainoastaan olla jonkin tuotteen olemassaolosta muistuttaminen. (Haapaniemi & Lukander 1991: 14–15) Esite on siis osa yrityksen markkinointiviestintää, ja markkinointiviestinnällään yritykset haluavat luoda yhteinen käsitys tuotteesta tai yrityksestä kuluttajan kanssa (Vuokko 2003: 12).

Palveluja tai tuotteita myyvät yritykset haluavat tietysti tavoittaa mahdollisimman paljon ihmisiä. Niinpä kaksikielisessä maassamme monen yrityksen esitteet löytyvät sekä suomeksi että ruotsiksi. Joskus toisella kielellä löytyy ainoastaan tiivistetty versio, joskus esitteet ovat melko erilaisia eri kielillä. Joskus ne ovat kuitenkin melko identtisiä, jolloin alkuperäinen esite on käännetty toiselle kielelle. Käännös vastaa toki harvoin sanatarkasti alkuperäistä tekstiä: joskus jotain on muutettu käännöksessä, joskus jokin sana on jätetty kääntämättä ja joskus jotain on lisätty käännökseen. Pienetkin erot saattavat johtaa siihen, että käännöksen lukija ei saa täysin samaa käsitystä jostakin asiasta kuin lähtötekstin lukija. Tässä pro gradu -tutkielmassa vertailen Naantalin Kylpylän yleisesitettä sekä viittä Rantasipi-ketjun kylpylän esitettä niiden ruotsinnoksiin.

1.1 Tavoite

Tässä pro gradu -tutkielmassa vertailen Naantalin Kylpylän yleisesitettä sen ruotsinnokseen sekä viittä Rantasipi-ketjun kylpylän esitettä niiden ruotsinnoksiin. Tutkielman kohteena ovat poisjätöt ja lisäykset ja niiden merkitys sisällön ja tekstilajin näkökulmasta. Ingo (2007: 163, 166) jakaa poisjätöt semanttisiin poisjättöihin ja implisiitivastinein-

siin. Semanttinen poisjätö tarkoittaa, että sana tai ilmaus on jätetty kääntämättä, eikä sen merkitystä voida ymmärtää käännöksen kontekstista. Implisiittivastineesta on kyse, kun sana tai ilmaus on jätetty kääntämättä, mutta sen merkitys voidaan kuitenkin ymmärtää kontekstin perusteella. Samalla tavalla voidaan lisäykset jakaa semanttisiin lisäyksiin ja eksplisiittivastineisiin. Semanttinen lisäys tarkoittaa, että sana tai ilmaus on lisätty käännökseen, eikä sen merkitystä voida ymmärtää lähtötekstin kontekstista. Eksplisiittivastineesta on taas kyse, kun kääntäjä on lisännyt sanan tai ilmauksen, jonka merkitys voidaan ymmärtää myös lähtötekstin kontekstista. (Ingo 2007: 163, 166)

Tutkielman tavoitteena on luokitella esitteissä esiintyvät poisjätöt ja lisäykset Ingon kategorioiden mukaisesti. Näin selvitän, saavatko käännöksen ja alkuperäisen tekstin lukijat saman vai erilaisen käsityksen virkkeiden sisällöstä poisjätön tai lisäyksen myötä. Tavoitteena on myös päätellä, kuinka suuret prosentuaaliset osuudet kaikista poisjätöistä ja lisäyksistä alakategoriat muodostavat. Lasken siis esimerkiksi, kuinka suuri implisiittivastineiden prosentuaalinen osuus on kaikista poisjätöistä.

Lisäksi tavoitteenani on analysoida, mihin sanaluokkaan lisätty tai poistettu sana kuuluu. Jos kyse on pitemmistä tekstin osista, kuten lausekkeista, sijoitan ainoastaan niiden pääsanat sanaluokkiin. Tavoitteena on myös pohtia, aiheuttavatko poisjätöt ja lisäykset muutoksia tekstilajin näkökulmasta. Tutkielman viimeisenä tavoitteena on päätellä, eroavatko Naantalın Kylpylän ja Rantasipin esitteet toisistaan muiden tavoitteiden osalta.

1.2 Aineisto

Tutkielman aineiston ensimmäinen osa koostuu Naantalın Kylpylän *Kaukana kaikesta on yllättävän lähellä* -esitteestä sekä sen ruotsinnoksesta, *Fjärran från allt är överraskande nära*. Suomenkielinen versio on kirjoitettu ensin, ja sen on kääntänyt käännöstoimisto (Tuominen 2012). Kyseisiä esitteitä kuvataan Naantalın Kylpylän verkkosivuilta yleisesitteiksi. Esitteissä on tietoa kylpylän hoidoista ja palveluista, hotellihuoneista, ravintoloista ja muista tiloista sekä aktiviteeteista. Teksti on melko informatiivinen,

mutta siinä on myös mainoskielen piirteitä. Molemmissa esitteissä on 16 sivua. Ne sisältävät tekstin lisäksi myös paljon kuvia. Joillakin sivuilla taustalla on kuva, ja sen lisäksi vain pieni tekstikappale, 1-2 virkettä, mutta monella sivulla on paljon yhtenäistä tekstiä, minkä vuoksi olen valinnut tämän esitteen aineistoksi. Yhteensä suomenkielisessä esitteessä on 898 sanaa ja ruotsinkielisessä esitteessä 1 121 sanaa.

Naantalin Kylpylä kuuluu Royal Spas of Europe -yhteisöön, johon on valittu Euroopan parhaat kylpylät, joilla on pitkät perinteet ja jotka sijaitsevat historiallisesti kiinnostavissa ja kauniissa paikoissa sekä tarjoavat korkealaatuista palvelua (Sunborn Hotels 2011). Naantalin Kylpylä on ainoa pohjoismainen kylpylä Royal Spas of Europe -ketjussa, ja se sijoittuu maailman sadan parhaimman kylpylän joukkoon (Naantali Spa 2011a).

Aineiston toinen osa koostuu Rantasipi-ketjun esitteistä. Rantasipi kuuluu Restel Hotel Groupiin, johon kuuluu yhteensä 47 hotellia 28 paikkakunnalla (Rantasipi 2012a). Rantasipiä pidetään luonnonläheisenä loma- ja kokousasiakkaita palvelevana hotelliketjuna, jonka ensimmäinen hotelli avattiin jo vuonna 1965 (Rantasipi 2012b). Tällä hetkellä Rantasipiin kuuluvia hotelleja ja kylpylöitä on yhteensä 12 (Rantasipi 2012c). Mukaan aineistoon olen valinnut Aulangon, Edenin, Laajavuoren ja Tropiclandian kylpylähotellien sekä hemmottelukylpylä Imatran Valtionhotellin esitteet. Kaikki esitteet ovat kaksisivuisia ja ne ovat saatavilla PDF-muodossa Rantasipin kotisivuilla. Esitteiden ensimmäisellä sivulla on yhtenäisen tekstin lisäksi karttoja, kuvia, yhteystiedot sekä faktoja taulukko- ja luettelomuodossa. Toisella sivulla on kuvia ja yhtenäistä tekstiä. Tässä tutkielmassa tarkastelen ainoastaan esitteiden yhtenäistä tekstiä. Sitä on kaikissa esitteissä suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Imatran Valtionhotellin esitteessä on lisäksi venäjänkielinen käännös.

Koska esitteet näyttävät samanlaisilta, ovat saatavilla samoilta kotisivuilta, ovat saman hotelliketjun esitteitä ja sama kääntäjä on kääntänyt ne (Raitis 2012), tarkastelen Rantasipin esitteitä ”yhtenä esitteenä”. Esitetekstit on ensin kirjoitettu suomeksi, jonka jälkeen ne on mainostoimiston toimesta käännetty käännöstoimistossa (Raitis 2012). Yhteensä suomenkielisessä yhtenäisessä tekstissä on 802 sanaa, ruotsinkielisessä 1 147 sanaa.

1.3 Menetelmät

Tutkielmaani sovellan kontrastiivista tutkimustapaa vertaillessani kylpylöiden esitteitä niiden ruotsinnoksiin. Käyn läpi virkkeet sana sanalta ja tarkastelen, löytyykö sanoille ja ilmauksille vastineita toisen kielen tekstistä. Aineistoa analysoin myös kvantitatiivisesti, sillä lasken kuinka monta poisjättöä ja lisäystä siinä on. Jaan tapaukset joissa on poisjätettyjä tai lisäyksiä Ingon esittämien kategorioiden mukaisesti: sijoitan lisäykset joko semanttisiin lisäyksiin tai eksplisiittivastineisiin ja poisjätöt joko semanttisiin poisjätöihin tai implisiittivastineisiin. Lisäksi lasken, kuinka suuri alakategorioiden (esim. semanttiset poisjätöt) prosentuaalinen osuus pääryhmän kaikista tapauksista (esim. poisjätöt) on.

Analyysiosiossa esitän aineistosta löytämäni tyypillisemmät esimerkit. Esitän virkkeet, joista löytyy poisjätettyjä tai lisäyksiä, kokonaisuudessaan, jotta koko konteksti näkyy. Näin on myös helpommin pääteltävissä, mihin kategorioihin tapaukset kuuluvat. Esimerkkien jälkeen kommentoin, mihin kategoriaan tapaus kuuluu, ja perustelen, minkä takia näin on. Lisäksi selvitän, mihin sanaluokkaan poisjätetty tai lisätty sana kuuluu. Järjestän esimerkit tämän mukaisesti. Lisäksi pohdin, ovatko poisjätöt tai lisäykset aiheuttaneet muutoksia tekstilajin näkökulmasta. Tätä tarkastelen Liljestrandin ja Dannin esittämien mainoskielen piirteiden näkökulmasta (ks. luku 2).

En ole laskenut mukaan niitä tapauksia, joissa esimerkiksi lähtökielen kahden sanan vastineena on käännöksessä yksi sana, joka merkitykseltään on sama kuin lähtökielen sanat. Esimerkkinä tästä on Naantalin Kylpylän suomenkielisessä esitteessä oleva *Kampaamo- ja parturipalvelut* -ilmaus, joka on käännetty *Frisörtjänster*-sanalla. MOT Ruotsi 3.1 (2011) -sanakirja antaa seuraavat ruotsinkieliset vastineet *kampaamo*-sanalle: *frisersalong*, *damfrisering* ja *klippotek*. Seuraavat vastineet annetaan *parturi*-sanalle: *herrfrisör*, *frisör* ja *barberare*. *Frisör*-sanana vastineet ovat kuitenkin sekä *parturi* että *kampaaja*. (MOT Ruotsi 3.1 2011) Tästä voi päätellä, että käännöksessä käytetty *frisörtjänster*-sana kattaa myös lähtötekstissä käytetyn *kampaamo- ja parturipalvelut* -lausekkeen merkitykset. Tässä on kuitenkin vaikea päättää, kumpi sanoista *kampaamo* ja *parturi* on poisjätetty sana, ja tämän takia en ole laskenut vastaavia tapauksia mukaan.

Mukaan en ole myöskään laskenut niitä tapauksia, joissa lähtö- ja kohdetekstit eroavat toisistaan liian paljon, toisin sanoen niitä tapauksia, joissa teksti on sen verran vapaasti käännetty, että lähes joka lähtötekstin sana olisi poisjätetty ja lähes joka kohdetekstin sana lisäys. Esimerkki tästä on Naantalin Kylpylän suomenkielisessä esitteessä oleva *Lupa harrastaa* -otsikko, joka on käännetty ruotsiksi *Aktiviteter för envar* -lausekkeella.

2 TEKSTILAJIT

2.1 Tutkielman aineiston tekstilaji

Samaan tekstilajiin kuuluvat ne tekstit, joilla on yhteisiä kommunikatiivisia päämääriä. Yhteisön jäsenet ymmärtävät nämä päämäärät, ja tämän vuoksi päämäärät muodostavat tekstin perusteet. Perusteet muotoilevat tekstin rakennetta ja vaikuttavat sisältöön ja tyyliin. Samaan tekstilajiin kuuluvilla teksteillä on siis samankaltaisia kommunikatiivisia päämääriä, ja tästä johtuen myös samanlaisia tyylipiirteitä, samanlainen sisältö ja rakenne, ja tavoittelevat samaa yleisöä. (Swales 1990: 58)

Tekstityyppi on eri käsite kuin tekstilaji. Reissin ja Vermeerin (1986: 114–115) mukaan tekstityyppejä on kolme. Ne ovat informatiivinen, ekspressiivinen ja operatiivinen tekstityyppi. Informatiivisesta tekstityypistä on kyse, kun kirjoittajan pyrkimyksenä on informaation, esimerkiksi uutisten, tiedon tai käsitysten välittäminen. Ekspressiivisestä tekstityypistä on kyse, kun kirjoittaja haluaa välittää taiteellisesti organisoitua tekstiä. Operatiivisessa tekstissä kirjoittaja pyrkii suostuttelemaan lukijaa toimimaan tietyllä tavalla. (Reiss & Vermeer 1986: 114–115)

Haapaniemen ja Lukanderin (1991: 1) mukaan esitteitä pidetään mainoksena ja siten ensinnäkin operatiivisena tekstityyppinä. Esite sisältää kuitenkin myös informatiivisia aineksia. Esitteen on herätettävä myönteistä huomiota lukijassa, ja mainostekstin on oltava notkeaa kieltä ja edettävä loogisesti. Mainoksen on ensin herätettävä lukijassa kiinnostusta ja sitten vastattava kysymyksiin, jotka lukijassa heräävät. Operatiivista tekstiä käännettäessä on tärkeää, että tuodaan esille ne suostuttelustrategiat, jotka kohdistetaan kohdetekstin lukijaan. Jotta siitä saataisiin toimiva, kääntäjän on tehtävä muutoksia. (Haapaniemi & Lukander 1991: 1) Liljestrandin (1993: 131) mukaan mainonnan tavoite on selvä: siitä on seurattava ostaminen tai kuluttaminen. Hyvän mainoksen on herätettävä huomiota ja kiinnostusta sekä arvoihin liittyviä assosiaatioita (*värdeassociationer*), luotava yhteyttä sekä annettava tietoa ja viihdytystä. (Liljestrand 1993: 131) Nämä tavoitteet voidaan siis pitää aineistoni kommunikatiivisina päämäärinä, joista Swales (1990: 58) puhuu.

2.2 Mainoskielen verbaaliset piirteet

Mainoskieli sisältää sekä verbaalisia että visuaalisia keinoja, joilla halutaan vaikuttaa lukijoihin. Visuaaliset keinot voivat olla liittyä muun muassa muotoon, väriin ja konnotaatioon. (Dann 1996: 171) Tässä tutkielmassa keskityn verbaalisiin keinoihin, ja tämän takia kerron vain näistä lähemmin.

Kielikuvien käyttö on mainoskielessä usein esiintyvä verbaalinen keino. Tavallisimpia ovat metaforat, vertaukset ja personifikaatio. (Liljestrand 1993: 140) Metaforien ja vertausten avulla voidaan vähentää paikkojen tuntemattomuutta käyttämällä tutumpia termejä. Matkaesitteissä metaforia ja vertauksia käytetään sitä enemmän, mitä kaukaisempi matkakohteen kulttuuri on kotipaikan kulttuuriin verrattuna. (Dann 1996: 172–173)

Dannin (1996: 174) toinen mainitsema verbaalinen keino on avainsanojen käyttö. Mainoksia laatiessa on ajateltava asiakkaiden kiinnostuksia ja vaatimuksia (Reilly 1988: 109). Näin ollen on tärkeää löytää avainsanoja, jotka saattavat vetää asiakkaita kohteeseen (Dann 1996: 174). Dannin (1996: 174) mukaan Hanefors ja Larsson (1993) antavat muun muassa seuraavat esimerkit matkailualalla käytettävistä avainsanoista: 'pois', 'seikkailu', 'mantereinen', 'pako', 'unelma', 'mielikuvitus', 'himo' ja 'nautinto'.

Dannin (1996: 179) mukaan myös huumorin käyttö kuuluu mainoskielessä käytettäviin verbaalisiin keinoihin. Huumori esiintyy mainosteksteissä usein sanaleikkeinä. Lisäksi huumoria voidaan matkailualan mainoksissa käyttää esimerkiksi silloin, kun halutaan varoittaa potentiaalisia asiakkaita paikallisten ihmisten tavoista. (Dann 1996: 180) Huumoria ei ole aineistossani käytetty, todennäköisesti siitä syystä, että aineistooni kuuluvat esitteet vaikuttavat olevan melko informatiivisia.

Omanlaisen kielen käyttö on myös verbaalinen keino, jota käytetään mainoskielessä. Tämä saattaa ilmentyä poikkeuksellisena tavutuksena: *x-clusiv*, *h-i-d-a-s*. Myös puhekielisiä muotoja sekä alku- ja loppusointua (*Volvos Värde Varar*) saatetaan käyttää. Tavallista on myös esimerkiksi lyhyiden virkkeiden käyttö ja myytävänä olevan tuotteen hyvien ominaisuuksien esittäminen luettelossa. Huutomerkkejä ja useita pisteitä peräk-

käin käytetään myös usein. Toistojen avulla viesti painuu helpommin lukijoiden mieleen, ja tämän takia ne ovat tavallisia mainoskielessä. Esimerkiksi tavaramerkkejä ei korvata pronomineilla, vaan niitä toistetaan. (Liljestrand 1993: 136–138)

Verbaalisiin keinoihin kuuluu myös kiehtovien sanojen käyttö (Dann 1996: 185). Liljestrandin (1993: 138) mukaan nämä arvoväritteiset sanat saattavat tulla esille jo tuotanimessä. Arvoväritteinen sana saattaa viitata laatuun, ylellisyyteen ja korkeaan statukseen. Ne voivat olla joko yleisesti positiivisia, kuten sanat *erinomainen*, *nautinto* ja *herkullinen*, tai sitten täsmennettyjä, kuten sana *vähäkalorinen* (*'kalorisnål'*). Useimmiten arvoväritteiset sanat ovat adjektiiveja, joita voidaan käyttää useita peräkkäin tai niitä vahvistavien adverbiaalien kanssa yhdessä. Väriadjektiiveja käytetään yleensä runsaasti, usein positiivisen vaikutelman antavan etuliitteen kanssa, esimerkiksi *merensininen*. Mainosteksteistä saatetaan myös löytää kirjoittajan omia keksimiä yhdyssanoja. Mainosteksteissä nähdään usein myös arvoväritteisiä sanoja suorina lainoina muista kielistä. (Liljestrand 1993: 138–139)

Mainosteksteissä kohdetta voidaan myös markkinoida viittaamalla kuuluisiin henkilöihin. Jos kuuluisa henkilö yhdistetään johonkin tiettyyn paikkaan, esimerkiksi Galapagos-saaret ja Charles Darwin, voidaan tätä korostaa mainonnassa. Sama pätee, kun kuuluisa henkilö on ollut esimerkiksi hotellin kanta-asiakas. Aina ei kuitenkaan tarvitse viitata kuuluisaan henkilöön, vaan ”tavallista” tyytyväistä asiakasta voidaan myös käyttää osoituksena hyvästä kohteesta. (Dann 1996: 176–177)

Verbaalisiin keinoihin kuuluu myös mainostajan pyrkimys luoda tiivis yhteys potentiaalisiin asiakkaisiin. Tässä mielessä käytetään mainosteksteissä runsaasti pronomineja. Tavallinen pronomini on *sinä* ja kaikki sen muodot, joilla puhutellaan lukijaa henkilökohtaisesti. Pronomineilla, esimerkiksi *me*-pronominilla, voidaan myös liittää lukija ryhmään, esimerkiksi ilmauksella ”Me autonomistajat”. (Liljestrand 1993: 140) Pronominien avulla voidaan saada lukija kokemaan, että juuri hän on kaikista maailman ihmisistä se henkilö, jota halutaan asiakkaaksi (Dann 1996: 187). Lukijoihin voidaan myös vaikuttaa ja heihin luoda yhteyttä esimerkiksi kysymysten, kehotusten tai väitteiden avulla. Esimerkiksi kyllä- tai ei-vastausta vaativien kysymysten avulla voidaan saada

lukija mukautumaan tekstiin. Tällaisissa tapauksissa halutaan tietysti kysymykseen myöntävä vastaus. Kehotuksissa käytetään imperatiivimuodossa olevia verbejä, esimerkiksi *anna* tai *osta*, joilla puhutellaan lukijoita. (Hellspong & Ledin 1997: 161–163, 173)

Tarjoamaa tuotetta tai palvelua verrataan mainosteksteissä usein myös muihin tuotteisiin tai palveluihin. Tämä ilmentyy epäsuorasti, joskus komparatiivin tai superlatiivin myötä, esimerkiksi ”X on upeampi” tai ”X on aina ovelin ja kaunein”. Joskus vertailu tulee esille vain sisällön merkityksestä, esimerkiksi ”Ymmärsin eron, kun olin koeajanut”, ”ilman kilpailua”, ”ainutlaatuiset ainekset” tai ”enemmän kuin pelkkä saippua”. (Liljestrand 1993: 139)

3 KÄÄNTÄMISEN NELJÄ PERUSASPEKTIA

Ingon (2007: 20–21) mukaan kääntämiseen liittyy neljä perusaspektia: kieliopillinen rakenne, varieteetti (tyyli), semantiikka ja pragmatiikka. Nämä ovat kääntäjän vastuualueet. Jokaisessa perusaspektissa asiat, johon kääntäjän on kiinnitettävä huomiota, liittyvät korrektiuden ja johdonmukaisuuden kannanottoon sekä täsmällisyyden tarpeen harkintaan. (Ingo 2007: 65)

3.1 Kieliopillinen rakenne

Vaikka en tämän tutkielman analyysiosassa pohdi sellaisia lisäyksiä ja poisjättöjä, jotka johtuvat kielten välisistä kieliopillisen rakenteen eroista, annan kuitenkin esimerkkejä tästä, jotta nähdään, mikä erottaa nämä niistä tapauksista, jossa kääntäjä omaloitteisesti on lisännyt tai poistanut jonkin elementin. Ingon (2007: 65) mukaan kääntäjän on huomioitava sekä lähtö- että kohdekielen rakenteet ja tunnistettava kielten oikeat rakenteet kaikilla tasoilla sekä kielikohtaiset rakenteelliset säännöt, jotta hän voi muodostaa hyvän tekstin kohdekielellä. Kieliopillisen rakenteen aspektiin kuuluu myös yhdyssanojen ja johdosten käyttö, mikä saattaa olla hankala seikka suomen ja ruotsin kielten välillä käännettäessä (Ingo 2007: 68). Ingon (2007: 68–69) mukaan ruotsin kielessä käytetään esimerkiksi runsaasti enemmän yhdysverbejä kuin suomen kielessä, ja käännettäessä ruotsista suomeen on täten usein käytettävä pitempiä ilmauksia:

Korsförhöra 'panna toimeen ristikuulustelu'
Maskinskriva 'kirjoittaa koneella'

Sama pätee yhdysadjektiivihin, joita on runsaasti ruotsin kielessä (Ingo 2007: 69). Ingon (2007: 69) mukaan suomen kieleen käännettäessä käytetään tällöin toisenlaisia, usein luonnoltaan analyttisempia ilmauksia:

Proteinrik mat 'runsaasti proteiinia sisältävä ruoka'
En nyrakad man 'mies, joka äsken on ajanut partansa'

Tilanne saattaa kuitenkin myös olla päinvastainen (Ingo 2007: 69). Ingon (2007: 69) mukaan suomen kielessä käytetään esimerkiksi usein monta osaa sisältäviä yhdistettyjä substantiiveja, jotka on käännettävä ruotsin kielellä pitemmillä, analyyttisemmillä ilmauksilla, usein erilaisten prepositio- ja infinitiiviattribuuttien avulla:

Rauhanturvatoiminta 'fredsbevarande verksamhet'
Hallituksessaoloaikamme 'den tid som vi varit med i regeringen'
Elintarvikelisäaineseos 'blandning av tillsattsämnen för livsmedel'

Kun suomen kielen johdoksille ei löydy yhtä lyhyttä vastinetta ruotsin kielestä, käytetään Ingon (2007: 69) mukaan usein prepositio-, adjektiivi- ja substantiiviattributteja, sivulauseita, erilaisia lisäyksiä tai infinitiivejä:

En ole esiintynyt 'jag kan inte uppträda'
Kuka on tekstin suomentaja? 'Vem har översatt texten till finska?'
Kaupunginteatterilaiset 'de anställda vid stadsteatern'
Tapaturmaisesti 'genom en olyckshändelse'

3.2 Varieteetti

Toinen perusaspekti on kielellinen varieteetti, eli tyyli. Tyyliin vaikuttavat ensinnäkin tekstin tarkoitus, funktio ja käyttötilanne. Tyyllilajit voidaan jakaa taiteelliseen tyyliin, tiedotustyyliin ja tieteelliseen tyyliin. Nykyään jaetaan ne kuitenkin usein vain kahtia: asiatyyliin ja kaunokirjalliseen tyyliin. Lähtötekstin tyylin pitämisen tärkeys on vähentynyt, ja esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa pitää valita tyylin tai tarkoituksen pitämisestä, tarkoitus menee edelle. (Ingo 2007: 75–77) Tyylin huomioon ottaminen on kuitenkin tärkeää, sillä tyylin myötä saadaan sopiva ilmaus tiettyyn tilanteeseen (Saukkonen 1984: 10).

Saukkosen (1984: 63) mukaan mainos kuuluu journalistiseen tyyliin, joka on tiedotustyylin alalaji. Tiedotustyyliin kuuluva teksti on asiatekstinä lähempänä tieteellistä tekstiä kuin taiteellista tekstiä, mutta sisältää molempien piirteitä. Tiedotustyylinen teksti on

täsmällinen ja asiallinen, mutta ei aina pohjautu tieteelliseen tietoon. Usein tiedotustyylin tekstin tarkoituksena on myös lukijaan vaikuttaminen. (Ingo 2007: 78–79)

Kääntäjän on ensin selvitettävä mihin tyyliin kyseinen teksti kuuluu. Sen jälkeen on selvitettävä, mitä tyylikeinoja lähtötekstin kirjoittaja on käyttänyt. Viimeiseksi kääntäjän on otettava huomioon ne kielelliset tekijät, jotka kirjoittaja on valinnut tekstiin ja tämän myötä toimivat tyylipiirteinä. Tyylipiirteet voivat ilmentyä eri tasoilla: intonaatiossa (kun tekstissä on puhekielisiä piirteitä), oikeinkirjoituksessa, välimerkkien käytössä, typografisesti, morfologisella ja syntaktisella tasolla, sananvalinnassa, tekstin rakenteessa ja sisällön valinnassa. On oltava johdonmukainen välittäessä tyylipiirteitä käännökseen. Kääntäjän on myös muistettava, että varieteetit on valittava kohdetekstin ehdoilla. (Ingo 2007: 79, 85)

3.3 Semantiikka

Merkityksen siirtäminen lähtötekstistä kohdetekstiin on yleensä kääntäjän tärkein tehtävä. Merkitystä kantavat tekstissä ensisijaisesti yksittäiset ilmaukset, sanat ja morfeemit. Kun puhutaan sanojen merkityksestä voidaan erottaa kaksi peruselementtiä, joita käännettäessä on otettava huomioon: denotaatio eli peruseritys ja konnotaatio eli assosiaatio. (Ingo 2007: 86–88)

Denotaatioanalyysissä on kyse siitä, kuinka ympäröivä maailma ilmaistaan kielellisinä symboleina tai sanoina. Tämä vaihtelee kielestä toiseen. Monet tekijät vaikuttavat siihen, kuinka tietty merkityskenttä katetaan sanoilla, eli kuinka se leksikaalistetaan, ja näin ollen todennäköisyys, että merkityskenttä katettaisiin tarkalleen samoilla symboleilla useilla kielillä, on pieni. Joskus usealla sanalla on sama merkitys, joskus samalla sanalla on usea merkitys. Esimerkiksi suomen *puu*-sanana merkitys kattaa sekä ruotsin *träd*- että *trä*-sanana merkitykset. Tällaiset kielten väliset erot hankaloittavat kääntämistä siten, että on mahdotonta saada aikaan 1:1 suhde lähtötekstiin ja kohdetekstiin välille. (Ingo 2007: 88–91)

Ingon (2007: 91) mukaan Nida (1975) on erottanut neljä erilaista suhdetta niiden sanojen välillä, jotka ovat semanttisesti lähellä toisiaan. Suhteet ovat sisäkkäisyys (inclusion), limittäisyys (overlapping), komplementaarisuus (complementation) ja viereisyys (contiguity). Inklusio tarkoittaa, että sanan merkitys sisältyy toisen, hierarkiassa ylempanä olevan sanan merkitykseen. Esimerkiksi *kahvi*- ja *maito*-sanojen merkitykset sisältyvät *juoma*-sanan merkitykseen, joka taas sisältyy *neste*-sanan merkitykseen. Näistä *neste*-sana on ylimpänä hierarkiassa ja kattaa laajemman merkityskentän. Käännettäessä on löydettävä kohdekielinen vastine samalta hierarkiselta tasolta kuin lähtötekstin käännettävä ilmaus. Limittäisyys tarkoittaa, että usealla sanalla on sama merkitys. Merkitys ei kuitenkaan koskaan ole täysin sama. Esimerkiksi sanojen *kipeä* ja *sairas* merkitykset ovat suunnilleen samat, mutta sanapari sisältää kuitenkin runsaasti erottavia merkityskomponentteja. Viereisyys on lähellä limittäisyyttä, mutta erottuu siitä siten, että merkitykseltään viereiset sanat eivät ole synonyymeja. Merkitykseltään viereisillä sanoilla on erilaisia käyttöalueita, eikä niitä voi vaihtaa kuinka vain ilman että merkitys muuttuu. Esimerkkejä merkitykseltään viereisistä sanoista ovat *kävellä*, *juosta*, *uida* ja *ryömiä*. Komplementaarisuus tarkoittaa, että sanojen merkitykset täydentävät toisiaan. Sanoilla on paljon yhteisiä komponentteja, mutta myös sen verran paljon erottavia komponentteja, että sanat usein ovat toistensa vastakohtia. Esimerkkejä tästä ovat *nuori-vanha*, *kuuma-kylmä*, *mies-nainen* ja *elävä-kuollut*. Käännettäessään sanoja, joilla on monta merkitystä, käänntäjän on otettava konteksti huomioon voidakseen päätellä, mitkä merkityskomponentit kyseinen sana sisältää. Käänntäjän on aina pyrittävä välittämään mahdollisimman monta lähtötekstin sanan merkityskomponenttia kohdetekstiin. (Ingo 2007: 91–94, 99)

Denotaatioanalyysiin kuuluu myös käsitteiden analysointi ja niiden paikkojen selvittäminen käsitejärjestelmässä. Joissakin tilanteissa saattaa myös olla vaikea löytää hyvä vastine lähtötekstin termeille. Joskus käänntäjä joutuu jopa muodostamaan kokonaan uuden termin, jolloin uusi termi on oltava sopusoinnussa muiden lähellä olevien käsitteiden kanssa. Uuden termin muodostaminen saattaa tapahtua esimerkiksi affiksin, lainan tai lyhennyksen avulla tai voidaan muodostaa uusi yhdistetty sana tai sanaliitto. (Ingo 2007: 101, 107–108)

Sanat voivat herättää joko positiivisia tai negatiivisia assosiaatioita. Konnotaatioanalyysissä otetaan nämä sanojen tunnearvot huomioon. Se, mitä assosioidaan tiettyyn sanaan, on yksilöllistä. Käännettäessä on kuitenkin tärkeä tietää, mitä assosiaatioita tietty sana herättää laajemman kielenkäyttäjäjoukon keskuudessa, sillä kääntäjän on otettava nämä assosiaatiot huomioon etsittäessään sopivia käännösvastineita. Lähtötekstin ja kohdetekstin vastineiden tunnearvot on oltava mahdollisimman lähellä toisiaan. (Ingo 2007: 109–110)

Semantiikan perusaspektissa otetaan huomioon myös ns. petolliset ystävät, metaforat ja jotkut erikoistapaukset. Petolliset ystävät ovat sellaisia sanoja, jotka kahdessa kielessä ovat ulkoisesti samannäköisiä, mutta joilla on eri merkitys eri kielissä. Esimerkki tästä on suomen *siili* ja ruotsin *sil* (’sihti’). (Ingo 2007: 110–111, 117) Metaforeja käännettäessä kääntäjän on harkittava, ovatko metaforassa esiintyvät kulttuuriset kokemukset sen verran tunnettuja, että ne ymmärretään kohdekielellä. Kun kohdekielinen vastine on valittu, on lisäksi tarkistettava, että se herättää oikeat semanttiset assosiaatiot. Metaforien kääntäminen sanantarkasti ei muun muassa näistä syistä ole aina paras vaihtoehto. (Ingo 2007: 120) Semanttisiin erikoistapauksiin kuuluvat ensinnäkin semanttiset lisäykset, eksplisiittivastineet, semanttiset poisjätöt ja implisiittivastineet (ks. luvut 4.1.1 ja 4.1.2) (Ingo 2007: 123–124).

3.4 Pragmatiikka

Pragmatiikan aspektissa on ensisijaisesti kyse käännöksen toimimisesta kohdekielisessä kulttuurissa. Kun teksti käännetään, on syytä miettiä, onko lähtö- ja kohdekielen välillä olemassa kulttuuri- tai taustatietoeroja, joiden takia käännökseen on syytä tehdä muutoksia. Kaikki tekstit eivät vaadi pragmaattista muokkausta, mutta mitä kaukaisempia lähtö- ja kohdekielten kulttuurit ovat toisistaan, sitä todennäköisempää on, että kääntäjän on lisättävä selityksiä tai käytettävä kiertoilmauksia. Näin ollen esimerkiksi suomen-ruotsalainen teksti saattaa olla helpompi suomentaa kuin vastaavanlainen ruotsinruotsalainen teksti. (Ingo 2007: 126–127)

Kääntäjän on tarkkaan mietittävä, mikä on jokaisen tekstin osan funktio ja valittava käännösvastineet näiden funktioiden mukaan. Joskus, kuten joissakin mainosteksteissä, muoto saattaa olla tärkeämpi kuin informatiivisuus, jolloin käännöksestä tulee vapaampi. Samantyyppisiä tekstejä saatetaan myös kirjoittaa eri tavalla eri kielillä: esimerkiksi ruotsinkielisessä käyttöohjeessa sinutellaan useimmiten lukijaa, mikä tapahtuu suomenkielisessä harvoin ja ranskankielisessä ei koskaan. (Ingo 2007: 132–133)

Kulttuuriset erot saattavat myös johtaa selittävän sanan tai ilmauksen lisäämisen tarpeeseen. Lisäys voi tällöin auttaa lukijaa ymmärtämään, mistä on kyse. (Ingo 2007: 134) Ingo (2007: 135) antaa muun muassa seuraavan esimerkin tällaisesta lisäyksestä:

”*Tuntemattomassa sotilaassa*” soturit puhuvat omaa kotimurrettaan.
I Väinö Linnas roman ”Okänd soldat” talar krigarna sin egen hemdialekt.

Idiomien kääntäminen on osa pragmaattista perusaspektia ja saattaa hankaloittaa kääntäjän työtä. Tämä johtuu siitä, ettei idiomien merkitystä ei voida päätellä pelkästään näiden sisältämien sanojen merkityksestä. Idiomi on mieluiten käännettävä kohdekielen vastaavalla idiomilla. Tämä ei kuitenkaan aina ole mahdollista, vaan joskus kääntäjän on käännettävä idiomi sanatarkasti ja joskus hänen on käytettävä selittävää normaali-ilmausta. (Ingo 2007: 141, 144–145)

Kollokaatiot saattavat hankaloittaa kääntäjän työtä samalla tavalla kuin idiomit. Kollokaatiot ovat sanoja, joita käytetään usein yhdessä ilmaisemaan jokin tietty merkitys. Kollokaatio voi olla joko leksikaalinen tai kieliopillinen. Leksikaalisesta kollokaatiosta on kyse, kun jonkin tietyn sanan kanssa on käytettävä myös toista tiettyä sanaa, joka ei välttämättä semanttisesti täsmää lähtötekstin vastineen kanssa. Tietty objektina toimiva substantiivi saattaa esimerkiksi vaatia tietyn predikaatin käyttämistä (esim. *hålla* tal, *näyttää* esimerkkiä), subjektina toimiva substantiivi saattaa vaatia tietyn predikaatin käyttämistä (esim. katten *jamar*, käki *kukkuu*), substantiivi saattaa vaatia tiettyä joko attribuuttina tai predikatiivina toimivaa adjektiivia (esim. en *söt* flicka, gossen är *stilig*, *gott* samvete), pääsanana toimiva substantiivi saattaa vaatia tiettyä substantiivia määritteenä (esim. en *klick* smör, en *packe* kort) tai verbi saattaa vaatia tietyn adverbiaal-

käyttämistä (esim. *sjunga falskt*, laulaa *väärin*). Kieliopilliset kollokaatiot koskevat ruotsin kielessä lähinnä prepositioiden käyttöä (esim. *se till*, *se efter*, *se över*) ja suomen kielessä lähinnä rektioiden käyttämistä (esim. *vastata johonkin*, *vastata jollekin*, *vastata jostakin*, *vastata jotakin*). (Ingo 2007: 149–150)

4 POISJÄTÖT JA LISÄYKSET KÄÄNNÖSVASTINEINA

Luvussa 4 kerron poisjätöistä ja lisäyksistä käänkösvastineina. Ensin kerron käänkösvastine-käsitteestä, joka toimii yläkäsitteenä Ingon (2007: 164) käsitejärjestelmässä. Poisjätöt ja lisäykset toimivat alakäsitteinä edellä mainitussa käsitejärjestelmässä (Ingo 2007: 164), minkä vuoksi kerron niistä seuraavaksi. Koska poisjätöt ja lisäykset voidaan luokitella myös vapaaehtoisin käänkösvaihtoihin (Huhtala 1995: 44–45), kerron tässä luvussa myös käänkösvaihdoista, vaikka en käsittele niitä analyysiosiossa. Analysoidessa on myös välillä vaikea päättää, onko kyse poisjätöstä/lisäyksestä vai muusta käänkösvaihdosta, joten rajanvedonkin kannalta otan käänkösvaihdot mukaan teoriaosioon.

4.1 Käänkösvastine-käsite

Kääntäjän täytyy jatkuvasti valita eri käänkösvaihtoehtojen välillä. Usein on mahdotonta ottaa mukaan käänkökseen kaikki minkä lähtötekstistä haluaa, vaan kääntäjän on tehtävä kompromisseja. Ennen kuin ratkaisu tehdään, kääntäjän on analysoitava lähtötekstiä tarkasti, jotta hän tietää, mitä se tarkoittaa ja mitä siitä on käänkönettävä. (Vehmas-Lehto 1999: 16)

Käänkösvastineella tarkoitetaan kohdekielen sanaa tai ilmausta, jota on jo käytetty tiettyssä tekstissä, tai jota voidaan tai aiotaan käyttää lähtökielen sanan tai ilmauksen vastineena. Käänkösvastineet voivat olla eri laatuja: on sekä hyviä, kohtuullisia, huonoja että virheellisiä käänkösvastineita. (Ingo 2007: 162) Mahdollisimman hyvien käänkösvastineiden löytäminen on kääntämisen päätavoite (Ingo 1990: 96). Tavallista on kuitenkin, että kääntäjän käyttämä vastine on hyvä toisen perusaspektin näkökulmasta (ks. luku 3), mutta huonompi toisesta (Ingo 2007: 162).

Ingon (2007: 164) käsitejärjestelmässä käänkösvastine-käsite jaetaan ensinnäkin kahteen osaan: vastine vain toisessa kielessä ja vastine molemmissa kielissä. Vastine vain toisessa kielessä -ryhmän Ingo (2007: 164) jakaa leksikkovastineisiin ja kontekstivastineisiin. Leksikkovastineet ovat vastine vain toisessa kielessä -ryhmässä yhtä kuin leksi-

kaaliset aukot, jolloin leksikaalista vastinetta ei löydy toisen kielen sanavarastosta. Leksikaaliset aukot voidaan täyttää selittäväillä ilmauksilla tai sitaattilainoilla. Kontekstivastineisiin taas kuuluvat poisjätöt ja lisäykset (ks. luvut 4.1.1 ja 4.1.2). (Ingo 2007: 162–164)

4.1.1 Poisjätöt

Poisjätöllä tarkoitetaan, että lähtötekstin elementti on jätetty kääntämättä. Elementti voi olla joko morfeemi, sana, lauseke, lause, virke tai jopa kokonainen kappale. (Huhtala 1995: 45) Ingon (2007: 163) mukaan lähtötekstin elementin kääntämättä jättäminen ei automaattisesti tarkoita sitä, että tietoa jää pois. Poisjätöt voidaan jakaa semanttisiin poisjättöihin ja implisiitivastineisiin. Semanttinen poisjätö tarkoittaa sitä, ettei poisjätetyn elementin merkitys ilmene kohdetekstin lauseyhteydestä eli kontekstista, sitä ei voida siis lukea rivien välistä. Lähtötekstin merkityskomponentti on siis jätetty kääntämättä, jonka seurauksena on jonkinlainen tiedonmenetys. Semanttisen poisjätön syy saattaa olla pragmaattinen tai sitten poisjätö on tehty tekstin rytmin takia. (Ingo 2007: 163–165, 124) Ingo (2007: 166) antaa seuraavan esimerkin semanttisesta poisjätöstä:

I saw an *old* man in the street.
Jag såg en man på gatan.

Tämän esimerkin ruotsinkielisen käännöksen sisällöstä ei ilmene, että kyse on vanhasta miehestä. Ainoastaan käännetyn version lukija saa siis vähemmän tietoa kuin lähtötekstin lukija.

Ingon (2007: 124, 163) mukaan implisiitivastineesta on kyse, kun sana tai ilmaus on jätetty kääntämättä, mutta semanttinen sisältö voidaan lukea rivien välistä, koska se tulee esille kontekstista:

Lähdemme Ruotsiin ensi vuonna. *Ruotsin*matka tehdään heti joulun jälkeen.
Vi far till Sverige nästa år. Resan sker genast efter julen.

Annetussa esimerkissä *ruotsinmatka*-sana on käännetty vain *resan*-sanalla. Käännöksen lukija saa kuitenkin täydellisen kuvan tilanteesta, koska hän voi aiemman tiedon, tässä tapauksessa virkkeen, perusteella päätellä, että kyse on nimenomaan ruotsinmatkasta. Tästä syystä poisjättöä ei voida sanoa semanttiseksi, vaan kyse on implisiitivastineesta. (Ingo 2007: 163)

4.1.2 Lisäykset

Lisäyksellä tarkoitetaan, että käännöksen elementillä ei ole suoraa vastinetta lähtötekstissä. Lisätty elementti voi aivan kuten poisjättökin olla mitä tahansa muotoa: morfeemi, lauseke, lause tai virke. (Huhtala 1995: 44–45) Ingon (2007: 163) mukaan lisäykset voidaan, kuten poisjättökin, jakaa kahteen ryhmään: semanttisiin lisäyksiin ja eksplisiitivastineisiin. Semanttinen lisäys tarkoittaa, että uusi ja tärkeä merkityskomponentti, jota ei lähtötekstistä löydy, on lisätty käännökseen. Lisätyn elementin merkitystä ei voi päätellä lähtötekstin kontekstin perusteella. Tällaiset lisäykset tehdään ensisijaisesti pragmaattisista syistä, kun jokin asia on selitettävä tarkemmin. (Ingo 2007: 166, 123) Ingo (2007: 166) antaa seuraavan esimerkin semanttisesta lisäyksestä:

Näin miehen kadulla.
Jag såg en *gammal* man på gatan.

Annetun esimerkin suomenkielisestä virkkeestä ei mainita mitään nähdyn miehen iästä. Mies saattaa siis olla kuinka vanha tahansa. Käännökseen on kuitenkin lisätty, että kyse on vanhasta miehestä.

Ingon (2007: 163) mukaan sanan tai lausekkeen lisääminen ei kuitenkaan välttämättä tarkoita sitä, että tehdään semanttinen lisäys. Kun kääntäjä lisää sellaisen elementin sanoin, joka ei tuo uutta informaatiota ja mikä voidaan lähtötekstissä lukea rivien välistä tai ymmärtää kontekstista, puhutaan eksplisiitivastineesta. Tällainen lisäys saattaa tehdä tekstistä helpommin ymmärrettävän. (Ingo 2007: 123–124) Ingo (2007: 163) antaa seuraavan esimerkin eksplisiitivastineesta:

Lähdemme Ruotsiin ensi vuonna. Matka tehdään heti joulun jälkeen.
Vi far till Sverige nästa år. *Sverigeresan sker genast efter julen.*

Tässä esimerkissä on itsestään selvää myös lähtötekstin perusteella, että matka tehdään nimenomaan Ruotsiin. Tämä ilmenee edellisestä virkkeestä, eikä kääntäjä täten ole lisännyt mitään uutta käännökseen. Kyse on siis eksplisiitivastineesta.

4.2 Käännösvaihdot

Niitä muutoksia, joita tehdään kääntäessä kielestä toiseen, kutsutaan Catfordin (1974: 73) mukaan käännösvaihdoksi (*translation shifts*). Käännösvaihdot voidaan jakaa pakollisiin ja vapaaehtoiisiin käännösvaihtoihin. Pakolliset käännösvaihdot johtuvat kielten välillisistä rakenteellisista eroista. Vapaaehtoiset käännösvaihdot eivät ole syntyneet rakenteellisten erojen takia, vaan syynä niiden syntymiseen voivat olla esimerkiksi kääntäjä itse, ulkomaailma tai tekstilaji. (Huhtala 1995: 25, 38–39)

4.2.1 Pakolliset käännösvaihdot

Pakolliset käännösvaihdot voidaan jakaa kahteen päätyyppiin: tason vaihdot ja kategorian vaihdot. Tason vaihdolla tarkoitetaan, että lähtökielen kieliopillinen aines saa vastineen toiselta lingvistiseltä tasolta käännöksessä, tai päinvastoin. (Catford 1974: 73) Tason vaihto tapahtuu esimerkiksi silloin, kun suomen kielessä ilmaistaan substantiivin määrällisyys leksikaalisin keinoin (esim. *eräs* tilaisuus, *muuan* mies), ja se on käännettävä ruotsin kielelle. Koska ruotsin kielessä ilmaistaan määrällisyys kieliopillisin keinoin (esim. *en* man, *mannen*, *den* mannen), seurauksena on tason vaihto. (Huhtala 1995: 40)

Kategorian vaihdot voidaan Catfordin (1974: 76) mukaan jakaa neljään tyyppiin: yksikön vaihdot, rakenteen vaihdot, luokan vaihdot ja systeeminsisäiset vaihdot. Huhtala (1995: 40) on lisäksi lisännyt tempuksen vaihdot viidentenä tyyppinä. Rakenteen vaihto tarkoittaa, että tekstin elementtien järjestys muuttuu. Vaihto voi tapahtua virketasolla,

lausetasolla, lauseketasolla tai sanatasolla. Luokan vaihdolla tarkoitetaan, että lähtötekstin elementti kuuluu eri sanaluokkaan kuin käännöksen vastine. Yksikön vaihto tarkoittaa, että lähtökielisessä tekstissä käytetty yksikkö käännetään toista tasoa olevalla yksiköllä. (Catford 1974: 77–79) Vehmas-Lehdon (1999: 50) mukaan yksiköt ovat virke, lause, lauseke, sana ja morfeemi. Systeminsisäiset vaihdot tapahtuvat esimerkiksi silloin, kun toisessa kielessä käytetään yksikköä ja toisessa monikkoa, vaikka sanat semanttisesti vastaavat toisiaan (esim. suomen *hää*t ja ruotsin *bröllop*) (Ingo 1990: 203). Tempuksen vaihtoon kuuluvat ne tapaukset, jolloin kääntäjän on suomen ja ruotsin välillä käännettäessä muutettava aikamuotoa esimerkiksi sen takia, että suomen kielessä ei ole futuuria (Huhtala 1995: 43–44).

4.2.2 Vapaaehtoiset käännösvaihdot

Vapaaehtoiset käännösvaihdot voivat olla kahta tyyppiä. Ensimmäinen on ne vaihdot, joissa elementillä ei ole suoraa vastinetta lähtötekstissä tai käännöksessä. Tämän ryhmän muodostavat poisjätöt ja lisäykset, joista kerroin luvuissa 4.1.1 ja 4.1.2. Toiseksi on ne vaihdot, joissa elementillä on vastine, mutta se ei ole leksikaalinen. Tähän kuuluvat ilmauksen vaihdot (*uttrycksbyten*), tiedon vaihdot (*informationsbyten*), numeruksen vaihdot (*numerusbyten*), tyyli- ja muodon vaihdot (*stilnyansbyten*), aikamuodon vaihdot (*tidsformsbyten*), tavutuksen vaihdot (*stavningsbyten*), nimen vaihdot (*namnbyten*), sanajärjestyksen vaihdot (*ordföljdsbyten*) ja lausekkeen vaihdot (*satsbyten*). (Huhtala 1995: 44–54)

Ilmauksen vaihto syntyy kun tekstin elementille käytetään käännöksessä vastinetta, joka ei ole sanatarkka. Elementit vastaavat toisiaan sisällöllisesti juuri kyseessä olevassa tilanteessa, mutta ei välttämättä muissa tilanteissa. Tyypillinen ilmauksen vaihto syntyy esimerkiksi silloin, kun substantiivin vastineena käytetään pronominia (esim. *Tapion* neuvo – *hans råd*). Tiedon vaihto syntyy, kun vastineena käytetään sellaista elementtiä, joka sisällöllisesti ei vastaa lähtötekstin ilmausta. Tiedon vaihdon seurauksena on siis aina sisällön vaihto, mutta se ei automaattisesti tarkoita, että käännöksessä on virhe. On myös mahdollista, että kääntäjä on tehnyt tiedon vaihdon, jotta käännös kävisi paremmin kuin lähtöteksti yksiin todellisuuden kanssa. (Huhtala 1995: 47–49)

Numeruksen vaihto syntyy, kun yksikössä olevan lähtötekstin ilmauksen vastineena käytetään käänöksessä monikkoa, tai päinvastoin. Numeruksen vaihto ei välttämättä aiheuta suurta semanttista muutosta, vaikka sisällöllinen muutos on mahdollinen. Tyyli-
vivahteen vaihto syntyy, kun lähtötekstin ja käänöksen elementtien vastineet tyyllisesti eroavat toisistaan. Kääntäjä on esimerkiksi slangisanan tilalle saattanut valita neutraalisemman sanan. Aikamuodon vaihto tarkoittaa, että kääntäjä on käyttänyt eri verbin aikamuotoa kuin mitä lähtötekstissä on käytetty (esim. he *menivät* – de *går*). Aikamuodon vaihto saattaa muuttaa tekstin sisältöä. (Huhtala 1995: 49–51)

Tavutuksen vaihdot voivat olla eri tyyppisiä: alkukirjain saattaa olla iso lähtötekstissä ja pieni käänöksessä tai päinvastoin (esim. *Sinut* – *dig*), luku saattaa olla kirjoitettu kirjaimin toisessa tekstissä ja numeroin toisessa, tai toisessa tekstissä saattaa olla lyhenne, kun taas toisessa koko sana on kirjoitettu (esim. *toimitusjohtaja* – *VD*). Nimen vaihtoihin lasketaan ne tapaukset, kun kääntäjä kääntää nimen, jolla ei ole virallista käänöstä. Kääntäjä on esimerkiksi saattanut käyttää ruotsinkielistä nimeä, joka muistuttaa lähtötekstissä olevaa suomenkielistä nimeä. (Huhtala 1995: 51–53)

Sanajärjestyksen vaihdolla tarkoitetaan, että elementit eivät ole samassa järjestyksessä lähtötekstissä ja käänöksessä, vaikka tämä olisi kielten rakenteiden osalta mahdollista (esim. *lapsille ja aikuisille* – *för vuxna och barn*). Lausekkeen vaihto voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kääntäjä tekee lähtötekstin virkkeestä kaksi virkettä tai useampia, tai päinvastoin, tai että hän hahmottaa virkkeen sisällä olevat lausekkeet eri tavalla kuin lähtötekstissä. Vaihdot voivat myös koskea suurempia osia tekstistä, esimerkiksi kappa-
leita. (Huhtala 1995: 54–55)

5 POISJÄTÖT JA LISÄYKSET AINEISTOSSA

Luvussa 5 analysoin poisjättöjä ja lisäyksiä Naantalin Kylpylän ja Rantasipin esitteissä. Esitän aineistosta löytämäni tyypillisimmät esimerkit ja sijoitan ne luvuissa 4.1.1 ja 4.1.2 esittämiini kategorioihin. Alaotsikoiden alla järjestän esimerkit sen mukaan, mikä on poisjätetyn tai lisätyn sanan sanaluokka. Esitän esimerkkivirkkeet kokonaisuudessaan, jotta koko konteksti näkyy. Olen kursivoinut poisjätetyt ja lisätyt sanat tai ilmaukset.

Esimerkeissä saattaa olla myös muita lisäyksiä ja poisjättöjä kuin ne, joita analysoin. Jos analysoitavia poisjättöjä tai lisäyksiä on useita samassa virkkeessä, ja tapaukset kuuluvat eri otsikoiden alle tai sanat kuuluvat eri sanaluokkiin, esitän virkkeen useaan kertaan, niin että voin kommentoida tapaukset oikeissa paikoissa.

Taulukko 1. Poisjätöt ja lisäykset Naantalin Kylpylän esitteissä

	Yht.	%
Semanttiset poisjätöt	8	25
Implisiittivastineet	24	75
Semanttiset lisäykset	5	45
Eksplisiittivastineet	6	55

Naantalin Kylpylän esitteistä olen löytänyt yhteensä 32 poisjättöä. Niistä olen luokitellut 8 semanttiseksi poisjätöiksi ja 24 implisiittivastineiksi. Semanttisten poisjättöjen prosentuaalinen osuus Naantalin Kylpylän esitteiden kaikista poisjätöistä on siis 25 %, kun taas implisiittivastineiden osuus on 75 %. Lisäyksiä oli yhteensä 11. Niistä 5, eli 45 %, olivat semanttisia lisäyksiä ja 6, eli 55 %, eksplisiittivastineita.

Taulukko 2. Poisjätöt ja lisäykset Rantasipin esitteissä

	Yht.	%
Semanttiset poisjätöt	9	41
Implisiittivastineet	13	59
Semanttiset lisäykset	17	26
Eksplisiittivastineet	48	74

Rantasipi-ketjun esitteissä oli yhteensä 22 poisjättöä. Niistä 9, eli 41 %, oli semanttisia poisjättöjä ja 13, eli 59 %, implisiittivastineita. Lisäyksiä oli yhteensä 65. Niistä 17, eli 26 %, oli semanttisia lisäyksiä ja 48, eli 74 %, eksplisiittivastineita.

5.1 Poisjätöt Naantalın Kylpylän esitteissä

Taulukko 3. Poisjätöt ja niiden sanaluokat Naantalın Kylpylän esitteissä

	Subst.	Adj.	Adv.	Verb.	Pron.	Suff.	Konj.	Yht.
Sem. poisj.	4	1	2	1	-	-	-	8
Impl.vast.	17	2	1	1	-	2	1	24
Yht.	21	3	3	2	-	2	1	32

Naantalın Kylpylän esitteissä oli yhteensä 32 poisjättöä, joista 8 oli semanttisia poisjättöä ja 24 implisiittivastineita. Substantiivi oli jätetty kääntämättä yhteensä 21 kertaa, adjektiivi 3 kertaa, adverbi 3 kertaa, verbi 2 kertaa, suffiksi 2 kertaa ja konjunktio ker-

5.1.1 Semanttiset poisjätöt Naantalın Kylpylän esitteissä

Naantalın Kylpylän esitteissä oli yhteensä 8 semanttista poisjättöä. Näistä 4 oli substantiiveja, 1 adjektiivi, 2 adverbia ja 1 verbi. Seuraavaksi esitän esimerkkejä löydettyistä semanttisista poisjätöistä.

Esimerkeissä (1), (2) ja (3) poisjätetty sana tai poisjätetyn ilmauksen pääsana on substantiivi.

(1) Lukuisia erilaisia kabinetteja ja tiloja *myös illanistujaisiin* (s.10)

Ett flertal olika kabinett och lokaler (s.10)

Esimerkissä (1) *myös illanistujaisiin* -lauseke on jätetty kääntämättä. MOT Ruotsi 3.1 (2011) -sanakirja antaa seuraavat ruotsinkieliset vastineet lausekkeen pääsanalle eli *illanistujaiset*-substantiiville: *kvällssits, aftonsamkväm, skiva* ja *huggsexa*. Näistä mikään ei tunnu vakiintuneelta ruotsin kielellä, mikä saattaa olla syynä siihen, että kääntäjä on jättänyt lausekkeen kääntämättä. Koska poisjätetyn osan merkitystä ei voida päätellä käännöksen kontekstista, kyse on semanttisesta poisjätöstä.

(2) Aktiviteetteja kaipaavat hyötyvät Kylpylän runsaista *harrastusmahdollisuuksista*. (s. 15)

De som är sugna på aktiviteter kan utnyttja Spahotellets rikliga möjligheter. (s. 14)

Esimerkissä (2) *harrastus*-substantiivi on jätetty kääntämättä. Ainoastaan *harrastusmahdollisuuksista*-yhdyssanan perusosa on käännetty *möjligheter*-sanalla. WSOY:n suomi-ruotsi-suursanakirjan (2004) mukaan ruotsinkieliset vastineet *harrastus*-substantiiville ovat *intresse, fritidsintresse, fritidssysselsättning* ja *hobby*. *Harrastusmahdollisuus*-sanan kääntäminen vaatisi todennäköisesti, jotta se kuulostaisi luontevalta ruotsiksi, pitemmän ilmauksen käyttämistä, esim. ”*möjligheter att utföra fritidssysselsättning*”. Pelkkä *möjligheter*-sana voi kuitenkin viitata mihin vain, eikä käännöksen

lukija oikein voi päättää mihin on mahdollisuuksia. MOT Synonymisanakirja 1.0 (2011) ei myöskään anna *harrastus*-sanalle vaihtoehtona *aktiviteetti*-sanaa, joten ei voi myöskään olettaa, että käännöksen lukijalle riittää, että mainitaan aktiviteeteista aiemmin virkkeessä. Poisjätto on semanttinen.

- (3) Naantalin Kylpylän *vapaa-ajan* viikko-ohjelmaan ja *liikuntakalenteriin* voit tutustua netissä jo ennen Kylpylään saapumista. (s. 15)

Du kan bekanta dig med Spahotell Nådendals veckoprogram på nätet redan före ankomsten till Spahotellet. (s. 14)

Esimerkissä (3) kaksi substantiiviva, *vapaa-ajan* ja *liikuntakalenteriin*, on jätetty kääntämättä. Käännöksen kontekstista ei ilmene, että kyse on nimenomaan vapaa-ajan viikko-ohjelmasta tai että myös liikuntakalenteriin voi tutustua netissä. Näin ollen molemmat poisjätöt ovat semanttisia. *Vapaa-ajan*-sanan poisjättäminen saattaa johtua siitä, että sana tässä esimerkissä toimii genetiiviattribuuttina. Ingon (2004: 198) mukaan genetiiviattribuutti on suomen kielessä varsin yleinen upotuskeino, jonka sijaan käytetään ruotsin kieleen käännettäessä toista muotoa noin joka toisessa tapauksessa.

Esimerkissä (4) poisjätetty sana on adjektiivi.

- (4) Tehokkaat tilat työhön tai *kauniiseen* juhlaan. (s. 11)

Effektiva lokaler för arbete och fest. (s. 11)

Esimerkissä *kauniiseen*-adjektiivi on jätetty kääntämättä. Käännöksessä puhutaan vain juhlasta, kun taas suomenkielisessä virkkeessä puhutaan kauniista juhlasta. Voisi olettaa, että lähtötekstin kirjoittaja on *kaunis*-sanalla halunnut lisätä työn ja juhlan välistä etäisyyttä. *Kaunis*-sanan merkitys ei kuitenkaan tule esille käännöksen kontekstista, joten kyse on semanttisesta poisjätöstä. Poisjätetty adjektiivi on positiivisesti latautunut ja viittaa ylellisyyteen, kuten osa Liljesträndin (1993: 138) mainitsemista arvoväritteisistä sanoista, minkä vuoksi voisi päätellä, että sen kääntäminen olisi tekstilajin näkökulmasta ollut hyvä ratkaisu.

Esimerkissä (5) poisjätetty sana on adverbi.

- (5) Sunborn á la carte – tilausravintola Sunborn Yacht Hotellissa. Mahdollisuus järjestää *myös* kokkikursseja. (s. 8)

Sunborn á la carte – beställningsrestaurang i Sunborn Yacht Hotellet.
Möjlighet att ordna kokkurser. (s. 8)

Esimerkissä adverbi *myös* on jätetty kääntämättä. Käännöksen kontekstista *myös*-sanan merkitys ei ilmene, joten poisjätto on semanttinen. Semanttinen menetys on kuitenkin pieni. *Myös*-sanaa käytetään muuan muassa seuraavissa myönteisissä yhteyksissä: *lisäksi*-sanan ja *muun ohella* -ilmauksen merkityksessä, *samoin*- ja *edelleen*-sanojen merkityksessä sekä vahvistussanana *todella*- ja *tosiaan*-sanojen merkityksessä (MOT Kieli-toimiston sanakirja 2.0 2011). Tämän tapauksen voisi tulkita niin, että *myös*-sanan myötä suomenkielinen teksti kuulostaa hiukan paremmalta kuin ruotsinkielinen teksti. Kyse saattaa siis olla pienestä mainoskikasta. *Myös*-sana ei kuitenkaan nähdäkseni ole niin selvästi positiivisesti latautunut sana, että se voitaisiin luokitella Liljestrandin (1993: 138) arvoväritteisiin sanoihin.

Esimerkissä (6) poisjätetty sana on verbi.

- (6) Emmateatterissa esitetään joka kesä riemukkaita näytelmiä, joiden rooleissa *loistavat* tunnetut suomalaiset näyttelijät. (s. 13)

I Emmateatern framförs varje sommar underhållande skådespel med kända finländska skådespelare i rollerna. (s. 13)

Esimerkissä *loistavat*-sanaa ei ole käännetty. *Loistaa*-verbin ruotsinkieliset vastineet ovat MOT Ruotsi 3.1 (2011) -sanakirjan mukaan *lysa*, *skina*, *glänsa* tai *visa sig på styva linan*. Käyttämällä *loistaa*-verbiä lähtötekstin kirjoittaja ottaa tavallaan kantaa näyttelijöiden suorituksiin kehuen niitä. Tämä ei kuitenkaan tule esille käännöksessä. Poisjätto on siis semanttinen. *Loistaa* on positiivisesti latautunut sana, joita usein käytetään mainosteksteissä (Liljestränd 1993: 138). Näin ollen voi päätellä, että poisjätto aiheuttaa

tekstilajin näkökulmasta menetyksen. Suomenkielisen tekstin lukija saa todennäköisesti vielä paremman kuvan näyttelijöistä kuin ruotsinkielisen tekstin lukija.

5.1.2 Implisiittivastineet Naantalın Kylpylän esitteissä

Naantalın Kylpylän esitteissä oli yhteensä 24 implisiittivastinetta. Näistä 17 oli substantiiveja, 2 adjektiiveja, 1 adverbi, 1 verbi, 2 suffikseja ja 1 konjunktio. Seuraavaksi esitän esimerkkejä löydetyistä implisiittivastineista.

Esimerkeissä (7) – (14) poisjätetty sana on substantiivi.

- (7) Paviljonki – tilaus- ja tanssiravintola, tarjolla á la carte / buffet-
vaihtoehtoja (s. 8)

Paviljonki – beställnings- och dansrestaurang med á la carte/buffé
(s. 8)

Esimerkissä (7) *vaihtoehto*-substantiivi on jätetty kääntämättä. *Á la carte* -sanalla viitataan niihin ruokalistassa oleviin ruokalajiin, jotka voidaan tilata erikseen (MOT Kieli-toimiston sanakirja 2.0 2011). Svensk ordbokin (2009) mukaan *buffé* tarkoittaa tässä tapauksessa pöytää tai tiskiä, jossa on tarjolla juomia ja pikkupurtavia. Sekä *buffé*-sana että *á la carte* -sana viittaa siis siihen, että tarjolla on eri vaihtoehtoja, joista voidaan valita. Näin ollen *alternativ*-sana, joka MOT Ruotsi 3.1 -sanakirjan (2011) mukaan on *vaihtoehto*-sanan ruotsinkielinen vastine, ei antaisi mitään uutta, jota ruotsinkielinen lukija ei voisi lukea rivien välistä. Poisjätö on siis implisiittivastine. Korostamalla *vaihtoehtoja*-sanaa annetaan mahdollisesti tilanteesta parempi kuva: ravintolan asiakas haluaa tietysti, että tarjolla on paljon erilaisia vaihtoehtoja. *Vaihtoehto*-sana sinänsä ei voida nähdäkseni kuitenkaan laskea Liljesträndin (1993: 138) arvoväritteisiin, positiivisesti latautuneisiin, sanoihin.

- (8) Yacht Club – drinkki- ja seurusteluravintola laivalla (s. 8)

Yacht Club – på Sunborn Yacht drinkar och umgänge (s. 8)

Esimerkissä (8) *ravintola*-substantiivi on jätetty kääntämättä. Kyseinen esimerkki on otettu luettelosta, jonka otsikkona on *Ravintolat* (ruotsinnoksessa *Restauranger*), joten käännöksen lukijakin ymmärtää, että *Yacht Club* on nimenomaan ravintola. Poisjätto on siis implisiittivastine.

- (9) Naantalin Kylpylä tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet golfin *harrastukseen*. (s. 15)

Spahotell Nådendal erbjuder utmärkta möjligheter för golf. (s. 14)

Esimerkissä (9) substantiivi *harrastus* on jätetty kääntämättä. Tässä on nähdäkseni kyse implisiittivastineesta. MOT Kielitoimiston 2.0 -sanakirjan (2011) mukaan *harrastus* voi viitata *harrastamiseen*, *harrastamisen kohteeseen* ja *kiinnostukseen* ja pelkkä *golf*-sanalla ymmärretään tässä tapauksessa nähdäkseni, että on mahdollisuus itse pelata.

- (10) Avaa aistisi ja kerää kokemuksia: kuule veden rauhoittava solina, näe silmiä hyväilevä kauneus, tunne hoitava kosketus, koe ainutlaatuisia *makuelämyksiä*, aisti romanttinen ilmapiiri ja nauti kansainvälisestä tunnelmasta. (s. 3)

Öppna dina sinnen och samla upplevelser: hör vattnets lugnande sorl, se skönheten som smeker ögat, känn den välgörande beröringen, upplev unika smaker, förnimma den romantiska atmosfären och njut av den internationella stämningen. (s. 3)

Esimerkissä (10) *makuelämys*-yhdyssanasta on käännetty vain määriteosa, ja *elämys*-substantiivi on jätetty kääntämättä. MOT Ruotsi 3.1 (2011) -sanakirjan mukaan *elämys*-sanana suora vastine ruotsiksi olisi *upplevelse*. *Smakupplevelse*-sanana käyttämistä tietäisi kuitenkin vain toistamista, sillä *uppleva*-sanaahan on jo kerran lauseessa käytetty. Näin ollen kyse on implisiittivastineesta. Poisjätetyn sanan voisi luokitella Dannin (1996: 174) avainsanoihin tai Liljesträndin (1993: 138) arvoväritteisiin sanoihin. Koska aiemmin lauseessa on käytetty lähes identtistä sanaa, ei mainoksenkaan kannalta ole nähdäkseni poisjätön myötä menetetty mitään.

- (11) *Kylpylän* sauna- ja allasparatiisissa nautit lämmöstä ja virkistävästä poireista. (s. 4)

I bastu- och poolparadiset njuter du av värmen och det uppfriskande vattenet. (s. 4)

Esimerkissä (11) substantiivi *kylpylä* on jätetty kääntämättä. Sen kääntämättä jättäminen ei kuitenkaan aiheuta tiedonmenetystä, sillä esitteen lukija olettaa, että kyse on nimenomaan Naantalin Kylpylän saunasta, altaasta ja kampaamosta, kun muutakaan ei mainita. Lisäksi määräinen muoto auttaa ymmärtämään, että kyse on kylpylän omista tiloista. Poisjätto on siis implisiittinen. *Kylpylä*-sana esiintyy toistuvasti lähtötekstissä. Toistot ovat yleisiä mainosteksteissä, koska niiden avulla viesti painuu helpommin lukijoiden mieleen (Liljestrand 1993: 137). Koska *kylpylä*-sana voidaan myös nähdäkseni luokitella sekä Liljestrandin (1993: 138) positiivisesti latautuneisiin sanoihin että Dannin (1996: 174) avainsanoihin, sitä olisi tekstilajin näkökulmasta varmasti hyvä toistaa myös käännöksessä.

- (12) Naantalin Kylpylä on täydellinen *paikka* juhlien *viettoon*, olipa kyse häistä, syntymäpäivistä, lastenkutsuista tai sukutapaamisista. (s. 10)

Spahotell Nådendal är perfekt för familjefester, oavsett om det gäller bröllop, födelsedagsfest, barnkalas eller släkträff. (s. 10)

Esimerkissä (12) on kaksi poisjättoa. Ensimmäisessä tapauksessa *paikka*-substantiivi on jätetty kääntämättä. *Paikka*-sanalla viitataan kuitenkin Naantalin Kylpylään tai Spahotell Nådendaliin, ja käännöksen lukija tietää ilman *plats*-käännöstäkin, että kyse on fyysisestä paikasta. Poisjätto on siis implisiittivastine.

Toisessa tapauksessa *vietto*-substantiivi on jätetty kääntämättä. *Vietto* on teonimi ja on muodostettu *viittää*-sanasta. MOT Ruotsi 3.1 (2011) -sanakirjan mukaan *vietto*-sanana ruotsinkielinen vastine on tässä tapauksessa *firande*, kun taas *viittää*-sanana vastineet ovat *tillbringa*, *fira* ja *ha*. Käännös *vietto*-sanana tai *viittää*-sanana vastineilla tai esimerkiksi kollokaatiolla *ha fest* ei nähdäkseni toisi lisää tietoa ruotsinkieliseen tekstiin, joten pidän poisjättoa implisiittivastineena.

(13) *Mahdollisuus* nauttia monista harrastuksista. (s. 14)

Njut av en aktiv fritid. (s. 15)

Esimerkissä (13) *mahdollisuus*-substantiivi on jätetty kääntämättä. Esimerkissä olevat virkkeet on otettu sivulta, jossa ei ole muuta tekstiä, vain pelkkä kuva. Suomenkielises- sä esitteessä kerrotaan seuraavalla sivulla kylpylän harrastusmahdollisuuksista. Ruot- sinkielisessä esitteessä nämä sivut ovat käännetty, joten harrastusmahdollisuuksista ker- rotaan esimerkissä olevan virkkeen edellisellä sivulla. MOT Ruotsi 3.1 (2011) - sanakirjan antamista *mahdollisuus*-sanan ruotsinkielisistä vastineista *möjlighet*, *chans* ja *tillfälle* ovat ne, joita tässä tapauksessa olisi voitu käyttää. Koska käytetään *möjligheter*- sanaa jo edellisellä sivulla ruotsinkielisessä tekstissä, poisjättöä voidaan nähdäkseni pitää implisiittivastineena. *Mahdollisuus*-sana on positiivisesti latautunut, ja se voidaan nähdäkseni laskea Liljestrandin (1993: 138) arvoväritteiseksi sanaksi. Näin ollen sana olisi tekstilajin näkökulmasta hyvä kääntää. Toisaalta käänöksessä on mukana toinen mainoskielen piirre: siinä on käytetty imperatiivimuodossa olevaa verbiä *njut*. Tällaisil- la verbeillä ja kehotuksilla puhutellaan lukijaa (Hellspong & Ledin 1997: 173).

(14) 133 ylellistä Standard Deluxe / Deluxe -tason huonetta ja viisi Superior- tason sviittia. (s. 7)

133 lyxiga Standard Deluxe-/Deluxe-rum och fem Superior-sviter. (s. 7)

Esimerkissä (14) *taso*-substantiivi on jätetty kääntämättä kahdesti. WSOY:n suomi- ruotsi-suursanakirjan (2004) mukaan ruotsinkieliset vastineet *taso*-sanalle laadun aste - tarkoituksen yhteydessä ovat *standard*, *nivå* ja *stadium*. Tämä tietäisi sitä, että *taso*- sanan kääntäminen ainakin *standard*-sanan yhteydessä olisi vain selvennys, eikä tietoa jää pois vaikka sitä ei ole käännetty. Englanninkielinen *superior*-sana viittaa johonkin ylempään, korkeampaan, parempaan, hienoon, erinomaiseen, ensiluokkaiseen ja ylivoi- maiseen ja *de luxe*-sanan vastineet ovat suomen kielessä *loisto*- ja *luksus*- (MOT Eng- lanti 5.0 2011). *Superior*-sana on myös lähellä ruotsinkielistä *superb*-sanaa, joka suun- nilleen tarkoittaa ”erinomaisen hyvin” (”utomordentligt bra”), ja jonka synonymit ovat

ensiluokkalainen (förstklassig) ja oiva (ypperlig) (Svensk ordbok 2009). *De luxe* on taas lähellä ruotsinkielistä *lyx*-sanaa, joka suunnilleen tarkoittaa ”ylellinen tyylikkyys ja mukavuus” (”*påkostad elegans och bekvämlighet*”) tai ”jotakin suhteellisen kallista, joka voidaan olla ilman” (”*någoting relativt dyrt som kan undvaras*”) (Svensk ordbok 2009). Koska sanoja *de luxe*, *standard* ja *superior* käytetään melko yleisesti myös suomen ja ruotsin kielessä, ja koska sanoilla on vastineita, jotka viittaavat tasoon ja jotka muistuttavat paljon englanninkielisistä sanoista myös ruotsin kielessä, pidän molempia tapauksia implisiitivastineina. Kun *taso*-sana on jätetty kääntämättä, sanat *Standard*, *Deluxe* ja *Superior* korostuvat. Niitä on tekstilajin näkökulmasta hyvä korostaa, sillä Liljestrandin (1993: 139) mukaan vierasperäiset ja statukseen viittaavat sanat ovat tehoavia.

Esimerkeissä (15) ja (16) poisjätetty sana on adjektiivi.

- (15) Wellness-osastoilla voit valita *mieleisesi* erilaisista hyvää tekevästä ja kaunistavista hoidoista. (s. 4)

På Wellness-avdelningarna kan du välja mellan olika välgörande och skönhetsgivande behandlingar. (s. 4)

Esimerkissä (15) *mieleisesi*-adjektiivi on jätetty kääntämättä. WSOY:n suomi-ruotsisuursanakirja (2004) antaa muun muassa seuraavat ruotsinkieliset vastineet *mieleinen*-sanalle: *tilltalande*, *behaglig*, *angenäm*, *omtyckt*, *trevlig*, *glädjande*, *välkommen*, *kärkommen* ja *kär*, ja sen vastineena voidaan lisäksi käyttää muun muassa seuraavat verbi-ilmaukset: *vill ha*, *gilla*, *falla i smaken*, *vara i någons smak* ja *tycka om*. Poisjättöä voidaan mielestäni pitää implisiitivastineena, sillä voi olettaa, että kun asiakas itse saa valita, hän valitsee jotain, mistä hän itse oikeasti pitää. *Mieleisesi*-sana tekee kuitenkin virkkeestä positiivisemmän ja sana voidaan luokitella Liljestrandin (1993: 138) positiivisesti latautuneisiin sanoihin, ja sen kääntäminen olisi näin ollen hyvä ainakin tekstilajin näkökulmasta.

- (16) Valittavanasi on mm. Phytomer- ja Matis-tuotteilla *tehtyjä* kasvohoitoja sekä erilaisia vartalohoitoja jalokivihoidosta suklaahoitoon. (s. 4)

Du kan välja bland annat mellan ansiktsbehandlingar med Phytomer- och Maris-produkter samt olika kroppsbehandlingar från juvelbehandling till chokladbehandling. (s. 4)

Esimerkissä (16) *tehty*-adjektiivi on jätetty kääntämättä. Suora kääntäminen *gjord*-sanalla, eli ”...*behandlingar gjorda med...*” toimisi myös hyvin. Poisjätö ei kuitenkaan aiheuta tiedonmenetystä, sillä nähdäkseni ruotsinkielisen tekstin lukija ei voi ymmärtää sisältöä muulla tavalla kuin suomenkielisen tekstin lukija. Näin kyse on implisiittivastineesta.

Esimerkissä (17) poisjätetty sana on verbi.

- (17) Muumimaailmassa kohtaat Tove Janssonin *luomat* rakastetut Muumi-hahmot: vieraillet Mamman hillokellarissa ja ihailet Hemulin kanssa perhosia. (s. 13)

I Muminvärlden träffar du Tove Janssons älskade Muminfigurer: du kan besöka Muminmammans syltkällare och beundra fjärilar med Hemulen. (s. 13)

Esimerkissä *luomat*-agenttipartisiippi on jätetty kääntämättä. Koska agenttipartisiippi on muodostettu verbistä, luokittelen tämän tapauksen poisjätö verbiksi. *Luoda*-verbistä muodostetulla *luoma*-agenttipartisiipilla ei ole yhtä lyhyttä vastinetta ruotsiksi, joten sen kääntäminen esimerkiksi *de av Tove Jansson skapade älskade Muminfigurerna* -lausekkeella tekisi lauseesta raskaan ja kömpelön. Nähdäkseni tämä poisjätö on implisiittivastine, sillä ruotsin *s*-genetiivi ilmaisee tässä tapauksessa Olof Thorellin (1973: 47) mukaan omistusta, alkuperää, syntyä jne. Niinpä myös lukija, jolle Tove Jansson ja muumihahmot eivät olisi tuttuja, voi päätellä, että Jansson on luonut muumihahmot.

Esimerkissä (18) poisjätetty elementti on possessiivisuffiksi.

- (18) Monipuoliset kokouspalvelut ja nykyaikainen kokoustekniikka käytössä-
si. (s. 10)

Tillgång till mångsidiga konferenstjänster och modern konferensteknik. (s. 10)

Tässä esimerkissä possessiivisuffiksi *-si* on jätetty kääntämättä. *-si*-possessiivisuffiksilla puhutellaan tässä tapauksessa lukijaa, joka mahdollisesti on kylpylän tuleva asiakas. Ruotsinnoksesta ymmärretään kuitenkin myös, että kokouspalvelut ja kokoustekniikka on nimenomaan asiakkaiden käytössä. *Käytössäsi*-sanon käännös esimerkiksi *du har tillgång till* -lausekkeella ei antaisi käännöksen lukijalle uutta tietoa, ja näin on kyse implisiitivastineesta. Dann (1996: 185–187) kirjoittaa, että matkailualan kielessä käytetään usein persoonapronomineja kuten *me* ja *sinä*, jotta luotaisiin lukijan kanssa henkilökohtaista kontaktia. Tämän perusteella voisi olettaa, että tekstilajia ajatellen suora käännös olisi kuitenkin parempi.

Esimerkissä (19) poisjätetty sana on konjunktio.

- (19) Valitse huone *joko* klassisesta Kylpylähotellista, tilavasta Sviittihotellista, rannan uudesta Spa Residencestä tai loisteliaasta Sunborn Yacht laivahotellista. (s. 7)

Välj ett rum på det klassiska Spahotellet, det rymliga Svithotellet, nya Spa Residence vid stranden eller på det extravaganta fartygshotellet Sunborn Yacht. (s. 7)

Esimerkissä *joko-tai*-parikonjunktion ensimmäinen osa, eli *joko*-konjunktio, on jätetty kääntämättä. *Joko-tai*-parikonjunktion ruotsinkielinen vastine on *antingen-eller* (WSOY:n suomi-ruotsi-suursanakirja 2004). Svensk ordbokin (2009) mukaan *eller*-konjunktioita käytetään, kun ilmaistaan eri vaihtoehtoja. Näin voisi päätellä, että pelkkä *eller*-sana riittää ilmaisemaan tarpeellisen tiedon tässä tapauksessa, ja että poisjätö näin on implisiitivastine. Nähdäkseni ei ole myöskään kyse suomen ja ruotsin kielten välisestä rakenne-eroista, sillä *joko*-konjunktio olisi ollut mahdollista kääntää niin, että se kuulostaisi luonteelta ruotsin kielellä, mutta kääntäjä on itse päättänyt jättää sanon kääntämättä. Mainittakoon vielä, että Svensk ordbokin (2009) mukaan *antingen*-sanaa

käytetään *eller*-sanan yhteydessä silloin, kun on kyse kahdesta vaihtoehdosta. Tässä esimerkivirkkeessä on kuitenkin neljä vaihtoehtoa. Ison suomen kieliopin (2008: § 815) mukaan parikonjunktilla *joko-tai* voidaan kuitenkin yhdistää useampikin kuin kaksi vaihtoehtoa.

5.2 Lisäykset Naantalin Kylpylän esitteissä

Taulukko 4. Lisäykset ja niiden sanaluokat Naantalin Kylpylän esitteissä

	Subst.	Adj.	Adv.	Verb.	Pron.	Suff.	Konj.	Yht.
Sem. lisäykset	1	-	1	3	-	-	-	5
Ekspl.vast.	4	-	-	-	2	-	-	6
Yht.	5	-	1	3	2	-	-	11

Naantalin Kylpylän esitteissä oli yhteensä 11 lisäystä, joista 5 oli semanttisia lisäyksiä ja 6 eksplisiittivastineita. Substantiivi oli lisätty käännökseen yhteensä 5 kertaa, adverbi kerran, verbi 3 kertaa ja pronomini 2 kertaa.

5.2.1 Semanttiset lisäykset Naantalin Kylpylän esitteissä

Naantalin Kylpylän esitteissä oli yhteensä 5 semanttista lisäystä. Näistä 1 oli substantiivi, 1 adverbi ja 3 verbejä. Seuraavaksi esitän esimerkkejä löydetyistä semanttisista lisäyksistä.

Esimerkissä (20) lisätty sana on substantiivi.

- (20) Naantalin Kylpylä on täydellinen paikka juhlien viettoon, olipa kyse häistä, syntymäpäivistä, lastenkutsuista tai sukutapaamisista. (s. 10)

Spahotell Nådendal är perfekt för *familjefester*, oavsett om det gäller bröllop, födelsedagsfest, barnkalas eller släkträff. (s. 10)

Esimerkissä kääntäjä on lisännyt *familj*-substantiivin *fester*-sanana eteen. Lisätty substantiivi toimii siis yhdyssanan määräiteosana. Suomenkielisessä lähtötekstissä puhutaan kuitenkin vain juhlista, eikä perhejuhlista. *Familj*-substantiivin johdosta ruotsinkielinen teksti saa suppeamman merkityksen kuin lähtötekstissä käytettyä *juhlat*-sanaa, ja näin ollen kyse on semanttisesta lisäyksestä. Voisi sanoa, että lisäyksen myötä viesti kohdistetaan suppeampaan kohderyhmään.

Esimerkissä (21) lisätyn lausekkeen pääsana on adverbi.

- (21) Voit myös shoppailla Kylpylän Promenade-myymälässä, jossa on varta vasten kylpylävieraille valikoituja boutique-vaatteita, asusteita ja koruja tai tehdä retken läheisiin kauppaj- ja ostoskeskuksiin. (s. 15)

Du kan också shoppa i Spahotellets Promenade-butik. Dess sortiment av boutiquekläder, accessoarer och smycken är speciellt utvalt för spagäster. *Det är också lätt* att ta sig till närliggande affärs- och köpcentra. (s. 14)

Tämän esimerkin semanttinen lisäys on *det är också lätt* -lauseke, jonka pääsana on *lätt*-adverbi. Lähtöteksissä tulee vain esille, että voi tehdä retken kauppaj- ja ostoskeskuksiin. Siinä ei mainita mitään kuinka helppoa sinne on päästä, kuten lisäyksen myötä käänöksessä tehdään. Mielestäni tätä ei voida myöskään lukea lähtötekstin rivien väliltä. Kyse on siis semanttisesta lisäyksestä. Tekstilajin näkökulmasta lisäys on nähdäkseni hyvä ratkaisu, sillä *lätt*-sana voidaan tässä tapauksessa luokitella Liljestrandin (1993: 138) positiivisesti latautuneisiin sanoihin.

Esimerkeissä (22) ja (23) lisätyt sanat ovat verbejä.

- (22) Toiveiden huone. (s. 7)

Rummet *som uppfyller alla* önskemål. (s. 7)

Esimerkin (22) käännökseen on lisätty *som uppfyller alla* -sivulause. Sivulauseen pääsanana pidän *uppfylla*-verbiä. Verbin suomenkieliset vastineet ovat *toteuttaa* ja *täyttää*

(MOT Ruotsi 3.1 2011). Lähtötekstin *toiveiden huone* -virkkeestä ei voida suoraan päätellä, että kaikki toiveet toteutuvat, vaikka se on monitulkintainen. Kyse on siis semanttisesta lisäyksestä. Käännöksessä ”luvataan” enemmän kuin mitä lähtötekstissä tehdään, ja *uppfylla*-sanaa voi nähdäkseni pitää sekä Dannin (1996: 174) mainosteksteissä käytettävänä avainsanana että Liljestrandin (1993: 138) arvoväritteisenä sanana. Niinpä lisäys olisi tekstilajin näkökulmasta hyvä ratkaisu.

Ingon (2004: 198) mukaan suomen kielen genetiiviattribuutti saa usein toiselta lausemaisuuuden asteelta olevan vastineen ruotsin kielessä. Genetiiviattribuuttien runsas käyttö suomen kielessä ruotsin kieleen verrattuna saattaa siis nähdäkseni myös olla lisäyksen syy. Ruotsin kieleen käännettäessä suomen kielen genetiiviattribuutti saattaa esimerkiksi muuttua toiseksi attribuutiksi (adjektiivi-, prepositio- tai substantiiviattribuutiksi), infinitiiviksi, yhdyssanaksi, päälauseeksi tai sivulauseeksi (Ingo 2004: 198–200). Tässä esimerkissä *toiveiden*-genetiiviattribuutti on muuttunut sivulauseeksi.

- (23) Muumimaailmassa kohtaat Tove Janssonin luomat rakastetut Muumi-hahmot: vieraillet Mamman hillokellarissa ja ihaillet Hemulin kanssa perhosia. (s. 13)

I Muminvärlden träffar du Tove Janssons älskade Muminfigurer: du kan besöka Muminmammans syltkällare och beundra fjärilar med Hemulen. (s. 13)

Esimerkissä (23) on yksi semanttinen lisäys: modaalinen apuverbi *kan*. *Kan*-sanän lisääminen tekee virkkeessä kuvatuista aktiviteeteista vaihtoehtoisia: hillokellarissa voi vierailla, mutta Muumimaailmassa käyminen ei automaattisesti tarkoita, että vieraillet myös hillokellarissa. Näin ollen voidaan päätellä, että lisäys tuottaa pienen merkityseron ja on semanttinen. Esitteestä löytyy myös toinen samankaltainen tapaus, jossa *kan*-apuverbia voidaan pitää semanttisena lisäyksenä.

5.2.2 Eksplisiittivastineet Naantalin Kylpylän esitteissä

Naantalin Kylpylän esitteissä oli yhteensä 6 eksplisiittivastinetta. Näistä 4 oli substantiiveja ja 2 pronomineja. Seuraavaksi esitän esimerkkejä löydettyistä eksplisiittivastineista.

Esimerkeissä (24) ja (25) käännökseen on lisätty substantiivi, joka toimii yhdyssanan määräiteosana.

- (24) Muumimaailmassa kohtaat Tove Janssonin luomat rakastetut Muumi-
hahmot: vierailet Mamman hillokellarissa ja ihaillet Hemulin kanssa per-
hosia. (s. 13)

I Muminvärlden träffar du Tove Janssons älskade Muminfigurer: du kan
besöka *Muminmammans syltkällare* och beundra fjärilar med Hemulen.
(s. 13)

Esimerkissä (24) on yksi eksplisiittivastine: *Mumin*-substantiivi, joka toimii yhdyssanan määräiteosana *mamma*-substantiivin toimiessa perusosana. Koska Muumi-hahmot mainitaan jo aiemmin virkkeessä, voidaan kuitenkin myös suomenkielisen tekstin perusteella päätellä, että kyse on Muumimammasta eikä kenestäkään muusta mammasta. Näin ollen tämä lisäys on eksplisiittivastine.

- (25) 2 virkistysallasta, joissa hierovia suihkuja ja poreita (s. 4)

2 rekreatiionspooler med masserande *vattenstrålar* och bubblor (s. 4)

Esimerkissä (25) käännökseen on lisätty *vatten*-substantiivi, ja *suihkuja*-sana on näin käännetty *vattenstrålar*-yhdyssanalla. Koska samassa virkkeessä puhutaan altaista, on mielestäni itsestään selvää, että kyse on nimenomaan vesisuihkuista. Näin ollen lisäys on vain selventävä, eikä tuo mitään uutta tietoa. Lisäys on siis eksplisiittivastine.

Myös esimerkeissä (26) ja (27) lisätyt sanat ovat substantiiveja. Näissä tapauksissa ne toimivat kuitenkin itsenäisinä sanoina.

- (26) Voit myös shoppailla Kylpylän Promenade-myymälässä, jossa on varta vasten kylpylävieraille valikoituja boutique-vaatteita, asusteita ja koruja tai tehdä retken läheisiin kaupp- ja ostoskeskuksiin. (s. 15)

Du kan också shoppa i Spahotellets Promenade-butik. Dess *sortiment av boutiquekläder, accessoarer och smycken* är speciellt utvalt för spagäster. Det är också lätt att ta sig till närliggande affärs- och köpcentra. (s. 14)

Esimerkissä (26) *sortiment av* -ilmaus on lisätty käännökseen. *Sortiment*-substantiivin suomenkieliset vastineet ovat MOT Ruotsi 3.1 (2011) -sanakirjan mukaan lajitelma, lajivalikoima, sortimentti ja valikoima. MOT Kielitoimiston sanakirjan 2.0 (2011) mukaan *valikoima*-sana tarkoittaa muun muassa ”valittavissa olevien esineiden joukkoa”. Tämä voidaan kuitenkin ymmärtää myös lähtötekstin perusteella, eikä *sortiment*-sanana lisääminen tuo mitään uutta käännökseen. Lisäys on siis eksplisiittivastine.

- (27) Deluxe / Superior -tason huoneissa on parveke ja Royal Suiteissa lisäksi oma sauna, poreamme ja suuri terassi laivan keulassa. (s. 7)

Deluxe-rummen/Superior-sviterna har balkong och Royal Suite-sviterna därtill egen bastu, bubbelbad och en stor terrass i fartygsfören. (s. 7)

Esimerkissä (27) *sviter*-substantiivi on lisätty käännökseen. Koska englanninkielinen sana *suite* tarkoittaa *sviitti* (MOT Englanti 5.0 2011), käy kontekstista ilmi, minkälaisesta huoneesta on kyse, ja näin ollen *sviterna*-sana vain selventää eikä tuo uutta tietoa. Lisäys on siis eksplisiitti. *Svit*-sana viittaa kuitenkin ylellisyyteen ja se voidaan näin ollen pitää Liljestrandin (1993: 138) arvoväritteisenä sanana, minkä vuoksi lisäys on tekstilajin näkökulmasta hyvä ratkaisu.

Esimerkeissä (28) ja (29) käännökseen lisätyt sanat ovat pronomineja.

- (28) Upea Naantalın Kylpylä ja ylellinen Sunborn Yacht Hotel toivottavat vieraat tervetulleiksi viihtymään, lepäämään ja nauttimaan tasokkaista palveluista merellisessä ympäristössä. (s. 3)

Magnifika Spahotell Nådendal och lyxiga Sunborn Yacht Hotel önskar *sina* gäster välkomna att trivas, vila upp sig och njuta av högklassig service i en maritim omgivning. (s. 3)

Esimerkissä (28) *sina*-sana on lisätty käännökseen. *Sin*-pronominin suomenkielinen vastine on *-nsä*, *-nsa*-päätte (MOT Ruotsi 3.1 2011), joten *sina gäster* -ilmauksen suomenkielinen vastine olisi *vieraansa*. Kääntäjä painottaa siis, että kyse on nimenomaan tämän kylpylän ja tämän hotellin omista vieraista. On kuitenkin selvä asia että näin on, vaikka sitä ei mainittaisi, joten kyse on eksplisiitivastineesta.

- (29) Kauneuskeskus Bellezzasta ja kampaamosta voit myös ostaa hoidoissa käytettyjä laadukkaita kauneuden- ja hiustenhoitotuotteita mukaan. (s. 4)

I *vårt* skönhetscenter Bellezza och i frisörsalongen kan du köpa de högklassiga skönhets- och hårvårdsprodukterna som används i behandlingarna. (s. 4)

Esimerkissä (29) kääntäjä on lisännyt *vårt*-pronominin ruotsinkieliseen tekstiin. Lähtötekstissä ei mainita mitään kauneuskeskuksen omistajasta, mutta koska kyse on Naantalın Kylpylän esitteestä niin voi lukea rivien välistä, että kyse on nimenomaan heidän kauneuskeskuksestaan. Lisäys on näin ollen eksplisiitivastine.

5.3 Poisjätöt Rantasipin esitteissä

Taulukko 5. Poisjätöt ja niiden sanaluokat Rantasipin esitteissä

	Subst.	Adj.	Adv.	Verb.	Pron.	Suff.	Yht.
Semanttiset poisj.	2	3	1	2	-	1	9
Implisiitivastineet	5	1	5	1	1	-	13
Yht.	7	4	6	3	1	1	22

Rantasipin esitteissä oli yhteensä 22 poisjättöä, joista 9 oli semanttisia poisjättöjä ja 13 implisiittivastineita. Substantiivi oli jätetty kääntämättä yhteensä 7 kertaa, adjektiivi 4 kertaa, adverbi 6 kertaa, verbi 3 kertaa, pronomini kerran ja suffiksi kerran.

5.3.1 Semanttiset poisjätöt Rantasipin esitteissä

Rantasipin esitteissä oli yhteensä 9 semanttista poisjättöä. Näistä 2 oli substantiiveja, 3 adjektiiveja, 1 adverbi, 2 verbejä ja 1 suffiksi. Seuraavaksi esitän esimerkkejä löydetystä semanttisista poisjätöistä.

Esimerkeissä (30) ja (31) poisjätetyt sanat ovat substantiiveja.

- (30) Olemme tottuneet järjestämään suuriakin tapaamisia, sillä 181 henkilön auditorio ja aina 220 henkilöä vetävä Pyhäjärvisali ovat puitteiltaan, *tekniikaltaan* ja varustelultaan huippuluokkaa. (Eden s. 1)

Vi är vana att arrangera stora möten, ty auditoriet för 181 personer och Pyhäjärvisalen som drar upp till 220 pers. är till sin omfattning och utrustning av högsta kvalitet. (Eden s. 1)

Esimerkissä (30) *tekniikka*-substantiivi on jätetty kääntämättä. Voisi ehkä olettaa, että *tekniikka* sisältyisi myös *varustelu*- eli *utrustning*-sanaan, mutta mielestäni tämä ei ole itsestään selvää. Näin ollen pidän tätä tapausta semanttisena poisjätönä.

- (31) Erilaisia hoitopalveluja on tarjolla *Eden's Evan hoito-osastolla* jos jonkinmoista; hierontaa, savikylpyjä, aromaterapiaa... Valitset vain Sinulle sopivimman ja uusi elämä odottaa! (Eden s. 2)

Urvalet olika terapibehandlingar är stort: massage, gyttjebad, aromterapi... Välj det du känner för, och du blir som en ny människa! (Eden s. 2)

Esimerkissä (31) *Eden's Evan hoito-osastolla* -osa on jätetty kääntämättä. Luokittelen tämän substantiiviksi. *Evan hoito-osasto*a ei mainita ollenkaan esitteen ruotsinkielisessä

tekstissä, eikä ruotsinnoksen lukija näin edes voi tietää, että sellainen on olemassa. Näin ollen poisjätö on semanttinen.

Esimerkeissä (32) ja (33) poisjätetyt sanat ovat adjektiiveja.

- (32) Mahtava 1500 m² *trooppinen* allasosasto, Suomen pisin vesiliukumäki, kuplivat kuumat ja jäiset altaat, virtaava joki, pelipaikat, golfsimulaattori, kuntosali, keilarata, erilaisia saunoja, hemmotteluhoidot.

(Eden s. 2)

Den väldiga bassängavdelningen på 1500 m², Finlands största vatten-rutschbana, porrlande (sic!) heta och isiga bassänger, en strömmande flod, spelområden, golfsimulator, gym, bowling, ett urval av bastun, terapibehandlingar.

(Eden s. 2)

Esimerkissä (32) *trooppinen*-adjektiivi on jätetty kääntämättä. Sen merkitys ei tule esille ruotsinkielisessä tekstissä ja poisjätö on näin ollen semanttinen. MOT Kielitoimiston sanakirjan (2011) mukaan *tropiikki*-sana viittaa kuumaan ilmastovyöhykkeeseen, mikä mielestäni yhdistetään johon positiiviseen, jota tulisi korostaa myös ruotsinkielisessä tekstissä. *Trooppinen*-sanaa voidaan nähdäkseni siis pitää Liljestrandin (1993: 138) mainitsemana arvoväritteisenä sanana, joka niin kuin tässäkin tapauksessa usein on positiivisesti latautunut adjektiivi. *Trooppinen*-sanana ruotsinkielinen vastine on yksinkertaisesti *tropisk* (MOT Ruotsi 3.1 2011), ja ruotsinkieliseen lauseeseen olisi helppoa lisätä adjektiivi: ”Den väldiga, *tropiska* bassängavdelningen...”.

- (33) *Erinomaiset* kokoustilat mukautuvat 15-300 henkilön tuloksekkaisiin tapaamisiin.

(Tropiclandia s. 1)

Konferenssalarna för 15-300 personer borgar för effektiva möten.

(Tropiclandia s. 1)

Esimerkissä (33) *erinomainen*-adjektiivi on jätetty kääntämättä. Ruotsinnoksessa ei kuvata ollenkaan, millaiset kokoustilat ovat, eikä kontekstista ilmene, että ne ovat juuri erinomaisia. Koska *erinomainen*-sana voidaan luokitella joko Liljestrandin (1993: 138) arvoväritteisiin sanoihin tai Dannin (1996: 174) avainsanoihin, jotka auttavat vetämään

asiakkaita kohteeseen, sana olisi tekstilajin näkökulmasta ollut tärkeä kääntää. Poisjätö on semanttinen.

Esimerkissä (34) kääntämättä jätetty sana on adverbi.

- (34) Romanttisena häämatkakohteena Aulangolla on *jo* pitkät perinteet.
(Aulanko s. 2)

Aulanko har också långa traditioner som ett romantiskt mål för bröllopsresor.
(Aulanko s. 2)

Esimerkissä *jo*-adverbi on jätetty kääntämättä. *Jo*-sana antaa kuvan, että Aulanko on melko nuori paikka, joka nopeasti on saavuttanut maineen romanttisena häämatkakohteenä. Sanaa on vaikea asettaa mihinkään Dannin (1996) tai Liljesträndin (1993) mainitsemiin verbaalisiin keinoihin, mutta on nähdäkseni jotenkin vaikuttamassa kohteesta paremman kuvan antamiseen. Sanan merkitys ei kuitenkaan tule esille ruotsinkielisessä tekstissä, joten poisjätö on semanttinen. Semanttinen tiedonmenetys on kuitenkin pieni.

Esimerkissä (35) poisjätetty sana on verbi.

- (35) Tervetuloa *nauttimaan* ripauksesta ylellistä linnaelämää.
(Imatran Valtionhotelli s. 2)

Välkomna till en rejäl dos av lyxigt slottsliv!
(Imatran Valtionhotelli s. 2)

Esimerkissä *nauttia*-verbi on jätetty kääntämättä. Sen merkitys ei ilmene ruotsinkielisestä tekstistä, ja poisjätö on näin ollen semanttinen. Ruotsinkielinen virke toimisi hyvin myös, jos *nauttia*-sana olisi käännetty esimerkiksi *njuta*-sanalla. Tällöin käännös voisi olla ”Välkomna att njuta av en rejäl dos lyxigt slottsliv!”. Koska *nauttia*-sana yhdistetään johonkin positiiviseen, ja sana voidaan luokitella sekä Liljesträndin (1993: 138) arvoväritteisiin sanoihin että Dannin (1996: 174) avainsanoihin, ja esitteellä halutaan todennäköisesti houkutella asiakkaita kohteeseen, sana olisi tärkeä kääntää pelkästään siltä kannalta, että lukijan positiivista kuvaa kohteesta vahvistettaisiin.

Esimerkissä (36) suffiksi on jätetty kääntämättä.

- (36) Olemme tottuneet järjestämään suuriakin tapaamisia, sillä 181 henkilön auditorio ja aina 220 henkilöä vetävä Pyhäjärvisali ovat puitteiltaan, tekniikaltaan ja varustelultaan huippuluokkaa. (Eden s. 1)

Vi är vana att arrangera stora möten, ty auditoriet för 181 personer och Pyhäjärvisalen som drar upp till 220 pers. är till sin omfattning och utrustning av högsta kvalitet. (Eden s. 1)

Esimerkissä *-kin*-suffiksi on jätetty kääntämättä. Suffiksin ruotsinkielinen vastine olisi lähinnä *också*-sana. Sen merkitys ei tule esille ruotsinnoksessa, ja nähdäkseni ruotsinnoksen lukija saattaa tässä tapauksessa olettaa, että Edenissä on vain mahdollista järjestää suuria kokouksia. Näin ollen poisjätö on semanttinen.

5.3.2 Implisiitivastineet Rantasipin esitteissä

Rantasipin esitteissä oli yhteensä 13 implisiitivastinetta. Näistä 5 oli substantiiveja, 1 adjektiivi, 5 adverbeja, 1 verbi ja 1 pronomini. Seuraavaksi esitän esimerkkejä löydettyistä implisiitivastineista.

Esimerkeissä (37) ja (38) poisjätetyt sanat ovat substantiiveja. Molemmissa esimerkeissä poisjätetyt sanat ovat lähtötekstissä yhdyssanan osia. Ensimmäisessä tapauksessa sana toimii määriteosana ja toisessa tapauksessa perusosana.

- (37) Kulttuurihistoriallisella Rantasipi Aulangolla sinua odottavat upea kylpylä, uusitut *hotellihuoneet* ja ajanmukaiset kokoustilat. (Aulanko s. 2)

Det kulturhistoriska Rantasipi Aulanko har ett fantastiskt spa, härliga rum och moderna mötesutrymmen som väntar på att få välkomna dig. (Aulanko s. 2)

Esimerkissä (37) *hotellihuoneet*-yhdyssanan määriteosa eli *hotelli*-substantiivi on jätetty kääntämättä. *Hotelli*-sana on kuitenkin vain selvennys, eikä tietoa jää pois vaikka sitä ei

ole käännetty, sillä esitteen lukija tietää, että kyse on hotellista. Oletan, että ruotsinnoksen lukijan mieleen tulee heti hotellihuoneet eikä mitään muita huoneita. Näin ollen kyse on implisiitivastineesta. *Hotelli*-sana on nähdäkseni tässä tapauksessa verrattavissa *kylpylä*-sanaan (ks. esimerkki (11)), ja olisi näin tekstilajin näkökulmasta hyvä kääntää.

- (38) Rantasipi Laajavuori on todellinen vapaa-ajan ja kokoustoiminnan kylpyläkeidas. (Laajavuori s. 2)

Rantasipi Laajavuori är ett fullständigt badcentrum för fritid och konferenser. (Laajavuori s. 2)

Esimerkissä (38) *kokoustoiminta*-yhdyssanan perusosa eli *toiminta*-substantiivi on jätetty kääntämättä. Pidän tätä implisiitivastineena, koska poisjätetty sana on abstrakti eikä tuo mitään uutta kontekstiin. Sen kääntäminen vain tekisi ruotsinnoksesta monimutkaisemman. Korpela (2002) kutsuu abstraktisia substantiiveja käsitteellisiksi substantiiveiksi. Käsitteelliset substantiivit huonontavat tekstin havainnollisuutta, minkä vuoksi niiden välttäminen on tärkeää. Käsitteellinen substantiivi voidaan, jos on mahdollista, korvata esimerkiksi konkreettisemmalla ilmauksella, adjektiivilla tai kokonaisella lauseella. Koska käsitteelliset substantiivit usein ovat vailla todellista sisältöä, niitä ei tarvitse korvatakaan, vaan ne voidaan jättää pois. (Korpela 2002)

Esimerkeissä (39) ja (40) poisjätetyt sanat ovat adverbeja.

- (39) Uudistuksen ja laajennuksen myötä kokoustiloja on nyt yhteensä 9, joista yksi 36 henkilön kokoustila uudessa siivessä. (Eden s. 1)

Efter renoveringen och utvidgningen finns det nu 9 mötesutrymmen, varav ett är för 36 pers. och beläget i nya vingen. (Eden s. 1)

Esimerkissä (39) *yhteensä*-adverbi on jätetty kääntämättä. Sen kääntäminen ei kuitenkaan toisi mitään uutta tietoa ruotsinnokseen, sillä nähdäkseni ruotsinnoksen lukija ei voi ymmärtää tätä tapausta muulla tavalla kuin, että kokoustiloja on yhteensä yhdeksän kappaletta. Näin ollen kyse on implisiitivastineesta.

- (40) Niitä tarjoavat 5 ravintolaamme, joista löydät *taatusti* paitsi vatsan iloja myös mukavaa menoa *muutenkin*. (Eden s. 2)

Dessa kan du bekanta dej med i våra 5 restauranger, där du finner både frestelser för mage och trevlig hålligång. (Eden s. 2)

Esimerkissä (40) adverbi on jätetty kääntämättä kahdesti. Ensimmäisessä tapauksessa poisjätetty sana on *taatusti*-adverbi. *Löydät taatusti* -ilmaus on käännetty ruotsiksi *du finner* -lausekkeella. Mielestäni *taatusti*-sanan merkitys tulee kuitenkin esille rivien välillä, sillä *du finner* -ilmauksella ei anna mitään tulkinnanvaraa: kuulostaa siltä, että on varmaa, taattua, että löydät niitä asioita, mitä mainitaan. Niinpä ruotsin *garanterat*-sana *taatusti*-sanan vastineena olisi vain selvennys, tai ehkä lähinnä vahvistus, vaikka se toisaalta olisikin mainosmielessä positiivisuutta lisäävä sana. Nähdäkseni *taatusti*-sanaa voi pitää Liljestrandin (1993: 138) arvoväritteisenä sanana, jonka vuoksi sanan kääntäminen olisi tekstilajin näkökulmasta hyvä. Kyse on kuitenkin implisiittivastineesta.

Esimerkin toisessa poisjätössä poisjätetty sana on *muutenkin*-adverbi. *Muuten*-sanan ruotsinkielinen vastine on tässä yhteydessä lähinnä *annars* (MOT Ruotsi 3.1 2011). *Muutenkin*-sanan kääntämättä jättäminen ei tässä tapauksessa ole haitaksi, sillä *muutenkin* ei täytä tärkeää tehtävää. Näin ollen poisjätö on implisiittivastine.

Esimerkissä (41) poisjätetty sana on pronomini.

- (41) Elämysten Etelä-Karjala on *sinun* (Imatran Valtionhotelli s. 2)

Upplev Södra Karelen (Imatran Valtionhotelli s. 2)

Esimerkissä *sinun*-pronominia ei ole käännetty. Poisjätetty sana toimii virkkeessä genetiivissä olevana predikatiivina. Tässä esimerkissä kääntäjä on myös kääntänyt *elämys*-substantiivin *uppleva*-verbillä, joka tässä esimerkissä on imperatiivimuodossa *upplev*. Imperatiivimuodossa oleva sana on useimmiten ensimmäisenä lauseessa, ja se esiintyy vain toisessa persoonassa (*sinä* ja *te*) olevan subjektin kanssa, joka joko on kirjoitettu tai jätetty kirjoittamatta (SAG 1999: 549). Tästä voi päätellä, että myös tässä esimerkissä

on imperatiivimuodon myötä rivien välissä mukana subjekti, jonka avulla puhutellaan lukijaa. Näin ollen tätä poisjättöä voidaan pitää implisiittivastineena. Tekstilajin näkökulmasta pronomini olisi hyvä kääntää, sillä pronomien avulla luodaan Liljestrandin (1993: 140) ja Dannin (1996: 187) mukaan tiiviimpää yhteyttä lukijaan.

5.4 Lisäykset Rantasipin esitteissä

Taulukko 6. Lisäykset ja niiden sanaluokat Rantasipin esitteissä

	Subst.	Adj.	Adv.	Verb.	Pron.	Suff.	Yht.
Semanttiset lis.	5	4	3	4	1	-	17
Eksplisiittivastineet	19	4	8	10	7	-	48
Yht.	24	8	11	14	8		65

Rantasipin esitteissä oli yhteensä 65 lisäystä, joista 17 oli semanttisia lisäyksiä ja 48 eksplisiittivastineita. Substantiivi oli lisätty käännökseen yhteensä 24 kertaa, adjektiivi 8 kertaa, adverbi 11 kertaa, verbi 14 kertaa ja pronomini 8 kertaa.

5.4.1 Semanttiset lisäykset Rantasipin esitteissä

Rantasipin esitteissä oli yhteensä 17 semanttista lisäystä. Näistä 5 oli substantiiveja, 4 adjektiiveja, 3 adverbeja, 4 verbeja ja 1 pronomini. Seuraavaksi esitän esimerkkejä löydetyistä semanttisista lisäyksistä.

Esimerkeissä (42) ja (43) lisätyt sanat ovat substantiiveja.

- (42) Olipa kokouksenne pieni tai suuri - Aulangolla siitä tulee aina ainutlaatuinen. (Aulanko s. 1)

Oavsett om ni vill ordna ett litet möte eller en stor konferens – på Aulanko blir det garanterat en unik *upplevelse*. (Aulanko s. 1)

Esimerkissä (42) *upplevelse*-substantiivi on semanttinen lisäys. Sen merkitys ei tule esille suomenkielisessä lähtötekstissä. Suomenkieliset vastineet *upplevelse*-sanalle ovat *elämys* ja *kokemus* (MOT Ruotsi 3.1). Lisäys on myös tekstilajin näkökulmasta hyvä ratkaisu, sillä *upplevelse*-sana voidaan luokitella Dannin (1996: 174) asiakkaita kohteesseen vetäviin avainsanoihin.

- (43) Imatran Valtionhotellin linnahotelli sekä kylpylähotelli Imatrankosken partaalla muodostavat yksilöllisten palvelujen monipuolisen kylpylä-, kokous- ja lomakeitaan, joka hemmottelee ainutlaatuisella kokonaisuudellaan. (Imatran Valtionhotelli s. 2)

Slottssalen, Statshotellets Slottshotell och Badhotellet vid Imatra fors bildar en unik helhet av mångsidig och individuell service, en badoas, ett semester mål och en magnifik konferensplats.

(Imatran Valtionhotelli s. 2)

Esimerkissä (43) *Slottssalen*-substantiivi on lisätty käännökseen. Sanan merkitys ei ilmene kontekstista. Edeltävässä virkkeessä *Slottssalen*-sanaa on käytetty *LinnaSali*-sanana vastineena. Edeltävästä virkkeestäkään ei kuitenkaan ilmene, että esimerkkivirkkeessä olisi kyse myös *LinnaSalista*, joten lisäys on semanttinen. Nähdäkseni tekstilajin näkökulmasta lisäyksestä ei ole hyötyä.

Esimerkeissä (44), (45) ja (46) lisätyt sanat ovat adjektiiveja.

- (44) Tervetuloa nauttimaan ripauksesta ylellistä linnaelämää. (Imatran Valtionhotelli s. 2)

Välkomna till en *rejäl* dos av lyxigt slottsliv!

(Imatran Valtionhotelli s. 2)

Esimerkissä (44) *rejäl*-adjektiivi on lisätty käännökseen. Kääntäjä on siis kääntänyt *ri-paus*-sana *rejäl dos* -ilmauksella. MOT Kielitoimiston sanakirjan 2.0 (2011) mukaan *ri-paus* tarkoittaa hyvin pientä erää. Ruotsin *dos* tarkoittaa *annosta* tai *erää*, *rejäl*-sanana suomenkieliset vastineet ovat muun muassa *aikamoinen*, *kunnollinen*, *reilu* ja *rehti* ja *rejäl dos* -ilmaukselle annetaan suomenkieliseksi vastineeksi *rautaisannos* (MOT Ruot-

si 3.1 2011). *Rejäl*-sanankäytös ei tule esille suomenkielisessä tekstissä, joten lisäys on semanttinen. Tässä tapauksessa *rejäl*-sana on positiivisesti latautunut ja kuuluu Liljesträndin (1993: 138) mainitsemaan arvoväritteisiin sanoihin, jotka useimmiten ovat nimenomaan positiivisesti latautuneita adjektiiveja. Lisäys on näin ollen tekstilajin näkökulmasta hyvä ratkaisu.

- (45) Kokouksissa apunasi on ammattitaitoinen henkilökunta ja käytettävissäsi tietysti myös talon ravintolapalvelut. (Tropiclandia s. 1)

Till hjälp med arrangemangen har du vår erfarna personal och givetvis husets *erkänt förträffliga* restaurangservice. (Tropiclandia s. 1)

Esimerkissä (45) *erkänt förträffliga* -ilmaus on lisätty käännökseen. Ilmauksen pääsana on *förträfflig*-adjektiivi. MOT Ruotsi 3.1 -sanakirjan (2011) mukaan sen suomenkieliset vastineet ovat *erinomainen, mainio, oiva, oivallinen ja verraton*. Tällaista ei kuitenkaan tule esille suomenkielisessä tekstissä, joten lisäys on semanttinen. Kyse on selvästi positiivisesti latautuneesta adjektiivista, joita usein käytetään mainosteksteissä (Liljestränd 1993: 138). Näin ollen lisäys on tekstilajin näkökulmasta hyvä ratkaisu.

- (46) Rantasipien tapaan Imatran Valtionhotellissa on valittavana runsaasti elämyksellistä oheisohjelmaa kesät talvet.
(Imatran Valtionhotelli s. 2)

Som alltid hos Rantasipi har Imatra Statshotell massor av *fascinerande* upplevelseprogram att välja mellan, under alla årstider.
(Imatran Valtionhotelli s. 2)

Esimerkissä (46) *fascinerande*-adjektiivi on lisätty käännökseen. Suomenkieliset vastineet *fascinerande*-sanalle ovat MOT Ruotsi 3.1 -sanakirjan (2011) mukaan *kiehtova ja lumoava*. Tällaista merkitystä ei kuitenkaan tule esille suomenkielisessä tekstissä, ja lisäys on näin ollen semanttinen. Kääntäjä on tehnyt lähtötekstissä olevan *elämyksellinen*-adjektiivin merkityksestä substantiivin, joka toimii yhdyssanan määräiteosana (*upplevelseprogram*). Voisi kuvitella, että kääntäjä on kuitenkin, ehkä tekstilajin näkökulmasta, halunnut adjektiivin mukaan käännökseen, minkä vuoksi hän on tehnyt kyseisen

lisäyksen. *Fascinerande*-adjektiivi voidaan luokitella Liljestrandin (1993: 138) arvoväritteisiin sanoihin, joten tekstilajin näkökulmasta lisäys on hyvä ratkaisu.

Esimerkissä (47) lisätty sana on verbi.

- (47) LinnaSali ravintolassa kansainvälisen sekä maakunnallisen keittiön parhaita herkkuja. (Imatran Valtionhotelli s. 2)

Restaurangen i Slottssalen *frestar* med de bästa delikatesserna från det internationella och regionala köket. (Imatran Valtionhotelli s. 2)

Esimerkissä *fresta*-verbi on lisätty käännökseen. *Fresta*-sanan suomenkieliset vastineet ovat lähinnä *houkutella* ja *houkuttaa* (MOT Ruotsi 3.1 2011). Suomenkielisessä lähtötekstissä ei ole käytetty yhtään verbiä, eikä *fresta*-sanan merkitys myöskään tule kontekstista esille. Näin ollen lisäys on semanttinen. *Fresta* on tässä yhteydessä positiivisesti latautunut sana, joka voidaan luokitella arvoväritteiseksi sanaksi (Liljestrاند 1993: 138). Näin ollen lisäys on tekstilajin näkökulmasta hyvä ratkaisu.

Esimerkissä (48) lisätyn ilmauksen pääsana on pronomini.

- (48) Tasokkaita ja hyvin varusteltuja hotellihuoneita merinäköalalla on 184. (Tropiclandia s. 2)

Rummens antal är 184, de håller hög standard och utrustningsnivå, samt att *många av dem* har havsutsikt. (Tropiclandia s. 2)

Esimerkissä *många av dem* -ilmaus on lisätty käännökseen. Ilmauksen pääsana on *många*-pronomini. Suomenkieliset vastineet *många*-sanalle ovat MOT Ruotsi 3.1 -sanakirjan (2011) mukaan *moni*, *monta*, *paljon* ja *usea*. Suomenkielisestä virkkeestä saa vaikutelman, että kaikilla 184 huoneella on merinäköala, kun taas ruotsinkielisen virkkeen mukaan vain osalla on. Lisäys on näin ollen tuottanut merkityseron. On epäselvää, kumpi väitteistä pitää paikkansa. Kyse on semanttisesta lisäyksestä. Mainittakoon, että tämä esimerkkivirke on kömpelösti käännetty, sillä *samt att* -ilmaus ei sovi siihen tilanteeseen, jossa sitä on nyt käytetty.

5.4.2 Eksplisiittivastineet Rantasipin esitteissä

Rantasipin esitteissä oli yhteensä 48 eksplisiittivastinetta. Näistä 19 oli substantiiveja, 4 adjektiiveja, 8 adverbejä, 10 verbejä ja 7 pronomineja. Seuraavaksi esitän esimerkkejä löydettyistä eksplisiittivastineista.

Esimerkeissä (49) ja (50) lisätyt sanat ovat substantiiveja.

- (49) Kokousvieraita palvelee yhteensä 20 kokous- ja 12 ryhmätyötilaa, 8 hengen ryhmätyötilasta aina 400 paikkaiseen auditorioon.

(Laajavuori s. 1)

För konferensgäster har vi inalles 20 konferenssalar och 12 grupparbetsrum, *i storlekar* från 8 personers grupprum till ett auditorium med 400 platser.

(Laajavuori s. 1)

Esimerkissä (49) *i storlekar* -ilmaus on lisätty käännökseen. Ilmauksen pääsana on *storlek*-substantiivi. MOT Ruotsi 3.1 (2011) antaa seuraavat suomenkieliset vastineet *storlek*-sanalle: *formaatti*, *koko*, *kokonumero*, *numero* ja *suuruus*, sekä *i storlekar* -ilmaukselle *kooltaan*-vastineen. Koska suomenkielisessäkin lauseessa puhutaan siitä, kuinka monta paikkaa auditoriossa on ja kuinka monta henkeä mahtuu ryhmätyötilaan, lukija tietää, että kyse on tilojen koolta. Näin ollen lisäys on vain selvennys ja kyse on eksplisiittivastineesta.

- (50) Ympäröivä rehevä luonto suo myös antejaan: viereinen Imatrankoski, Vuoksen risteilyt, Saimaan saaret, avarat selät, valtakunnan raja viereissä... Kyllä täällä viihtyy pidempäänkin.

(Imatran Valtionhotelli s. 2)

Den fräscha omgivande naturen har också mycket att erbjuda: Imatra fors alldeles vid hotellet, kryssningar på *älven* Vuoksen, öarna och de vidsträcka (sic!) fjärdarna i *sjön* Saimen och ryska gränsen alldeles i grannskapet... Här är det lätt att trivas också längre tider.

(Imatran Valtionhotelli s. 2)

Esimerkissä (50) substantiivit *älv* ja *sjö* on lisätty käännökseen. Sanat toimivat substantiiviattribuutteina sanoille *Vuoksen* ja *Saimen*. Mielestäni molempia tapauksia voidaan pitää eksplisiitivastineina, sillä kääntäjä on todennäköisesti vain halunnut selventää, että kyse on joesta ja järvestä. Kontekstista ymmärtää kuitenkin, että kyse on jonkinlaisista vesistöistä, jos sitä ei entuudestaan tiedä. Voisi olettaa, että kääntäjä on halunnut selventää asiaa sen takia, että ruotsinnoksen lukijoita saattaa tulla myös Suomen ulkopuolelta, esimerkiksi muista Pohjoismaista. Tässä esimerkissä tulee mukaan kuvioihin pragmaattinen aspekti, jonka mukaan lisäyksiä on joskus tehtävä kulttuuri- tai taustatietorojen takia (Ingo 2007: 126).

Esimerkeissä (51) ja (52) lisätyt sanat ovat adjektiiveja.

- (51) Miten olisi saunallinen huone tai vaikkapa sviitti?
(Tropiclandia s. 2)

Kanske ett rum med *privat* bastu eller en svit skulle vara någonting för Er?
(Tropiclandia s. 2)

Esimerkissä (51) *privat*-adjektiivi on lisätty käännökseen. Sanan suomenkieliset vastineet ovat lähinnä *yksityinen* ja *suljettu* (MOT Ruotsi 3.1 2011). Suomenkielisessäkin tekstissä tulee esille, että huoneessa on sauna, ja nähdäkseni tämä voi vain tarkoittaa sitä, että se on ainoastaan huoneen käyttäjille tarkoitettu yksityinen sauna. Näin ollen kyse on eksplisiitivastineesta. Liljestrandin (1993: 138) mukaan arvoväritteiset sanat saattavat viitata muun muassa ylellisyyteen, mikä *privat*-sana tässä yhteydessä tekee. Lisäys on siis hyvä ratkaisu tekstilajin näkökulmasta.

- (52) Tropiclandian 1100 m² allasosasto liukumäkineen, porealtaineen ja saunoineen sekä hemmotellevien palvelujen hoito-osasto saavat ihmisen onnelliseksi.
(Tropiclandia s. 2)

Tropiclandias 1100 m² bassängavdelning med vattenkanor, bubbelpooler och bastur och en *hel* avdelning för avkopplande behandlingar – sånt gör människan glad!
(Tropiclandia s. 2)

Esimerkissä (52) *hel*-adjektiivi on lisätty käännökseen. Suomenkielinen vastine *hel*-sanalle on tässä yhteydessä lähinnä *kokonainen* (MOT Ruotsi 3.1 2011). Koska muuta ei mainita, voidaan nähdäkseni päätellä suomenkielisen tekstin kontekstista, että kyse on kokonaisesta hoito-osastosta. Näin ollen lisäys on eksplisiitivastine. Käännöksessä vain korostetaan, että kyse on nimenomaan kokonaisesta osastosta, ja saadaan se täten ehkä kuulostamaan isommalta ja paremmalta, mikä tietysti tekstilajin näkökulmasta on hyvä asia. *Hel*-sanaa sinänsä en kuitenkaan luokittelisi Liljesträndin (1993: 138) arvoväritteisiin sanoihin.

Esimerkeissä (53), (54) ja (55) lisätyt sanat ovat pronomineja.

- (53) Henkilökunnan ammattitaito, laadukkaat ravintolapalvelut ja tietysti rentouttava kylpyläosasto päivän päälle antavat Eden-kokoukselle ihan omaa luxusta. (Eden s. 1)

Vår yrkeskunniga personal, vår högklassiga restaurangservice och förstås den avslappnande bassängavdelningen efter dagens slut erbjuder Eden-mötet en alldeles egen lyx. (Eden s. 1)

Esimerkissä (53) *vår*-pronomini on lisätty kahdesti. Koska muuta ei mainita, suomenkielisen tekstin lukija olettaa todennäköisesti, että kyse on juuri Edenin henkilökunnasta. Näin ollen pidän näitä lisäyksiä eksplisiitivastineina.

- (54) Miten olisi saunallinen huone tai vaikkapa sviitti? (Tropiclandia s. 2)

Kanske ett rum med privat bastu eller en svit skulle vara någonting för Er? (Tropiclandia s. 2)

Esimerkissä (54) *för Er* -ilmaus on lisätty. Ilmauksen pääsana on *Er*-pronomini. Tämä on eksplisiitivastine, sillä suomenkielisestäkin tekstistä voidaan ymmärtää, että kysymys esitetään lukijalle. Liljesträndin (1993: 140) mukaan pronomineja käytetään usein mainosteksteissä yhteyden luomisen takia. Kääntäjä on lisäksi päättänyt käyttää isoa

alkukirjainta, todennäköisesti mainosmielessä, jotta lukija tuntisi olevansa ainutlaatuinen.

- (55) Tropiclandian 1100 m² allasosasto liukumäkineen, porealtaineen ja saunoineen sekä hemmottelevien palvelujen hoito-osasto saavat ihmisen onnelliseksi. (Tropiclandia s. 2)

Tropiclandias 1100 m² bassängavdelning med vattenkanor, bubbelpooler och bastur och en hel avdelning för avkopplande behandlingar – *sånt* gör människan glad! (Tropiclandia s. 2)

Esimerkissä (55) *sånt*-pronomini on lisätty käännökseen. *Sån*-sana on puhekieltä ja sen suomenkielinen vastine on *sellainen* (MOT Ruotsi 3.1 2011). *Sånt* viittaa tässä jo aiemmin virkkeessä sanottuun faktaan, joten lisäys on eksplisiitivastine. Liljestrandin (1993: 136) mukaan puhekielisen muodon käyttö on tyypillinen mainoskielen piirre. Tässä tapauksessa voisi kuvitella, että kääntäjä on tehnyt puhekielisen lisäyksen kevennäköiseen muuten melko pitkää ja raskasta virkettä.

6 YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT

Tässä pro gradu -tutkielmassa olen tarkastellut poisjättöjä ja lisäyksiä Naantalın Kylpylän ja Rantasipi-ketjun kylpylähotellien esitteiden ruotsinnoksissa. Aineisto on koostunut Naantalın Kylpylän *Kaukana kaikesta on yllättävän lähellä* -yleisesitteestä ja sen ruotsinnoksesta *Fjärran från allt är överraskande nära* sekä Rantasipi-ketjuun kuuluvien Imatran Valtionhotellin, Kylpylähotelli Aulangon, Kylpylähotelli Laajavuoren, Edeenin ja Tropiclandian esitteiden suomenkielisistä teksteistä ja niiden ruotsinnoksista. Tavoitteenani on ollut tehdä Ingon teoriaan perustuen ero merkitystä muuttavien käänno- vastineiden eli semanttisten lisäysten ja poisjätöjen sekä merkitystä muuttamattomien eli eksplisiitti- ja implisiittivastineiden välille. Täten olen selvittänyt, saavatko lähtö- ja kohdetekstin lukijat saman vai erilaisen käsityksen virkkeiden merkityksestä poisjätön tai lisäyksen myötä. Tavoitteena on myös ollut analysoida, mihin sanaluokkaan poisjätetty tai lisätty sana kuuluu. Koska aineistona on ollut mainosesitteitä, on tavoitteena lisäksi ollut pohtia, aiheuttavatko poisjätöt ja lisäykset muutoksia tekstilajin näkökulmasta. Tutkielman viimeisenä tavoitteena on ollut verrata Naantalın Kylpylän ja Rantasipin esitteitä toisiinsa tutkielman muiden tavoitteiden osalta.

Naantalın Kylpylän esitteestä olen löytänyt yhteensä 32 poisjättöä, joista 8 oli semanttisia poisjättöjä ja 24 implisiittivastineita. Useimmiten poisjätetty sana oli substantiivi. Lisäyksiä oli Naantalın Kylpylän esitteessä yhteensä 11, joista 5 oli semanttisia lisäyksiä ja 6 eksplisiittivastineita. Myös lisätty sana oli useimmiten substantiivi. Rantasipin esitteistä olen löytänyt yhteensä 22 poisjättöä, joista 9 oli semanttisia poisjättöjä ja 13 implisiittivastineita. Useimmiten poisjätetty sana oli substantiivi. Lisäyksiä oli Rantasipin esitteissä yhteensä 65, joista 17 oli semanttisia lisäyksiä ja 48 eksplisiittivastineita. Tässä ryhmässä useimmiten lisätty sana oli substantiivi.

Naantalın Kylpylän esitteen ruotsinnoksessa oli 10 poisjättöä enemmän kuin Rantasipin esitteissä. Semanttisten poisjätöjen prosentuaalinen osuus oli kuitenkin suurempi Rantasipin esitteissä, mikä viittaa siihen, että Rantasipin ruotsinnosten lukija jää poisjätöjen myötä useammin ilman jotakin tietoa kuin Naantalın Kylpylän ruotsinnoksen lukija. Lisäyksiä suhteen oli Rantasipin ja Naantalın Kylpylän esitteiden välillä suuri ero:

Rantasipin esitteissä oli 54 kappaletta enemmän lisäyksiä kuin Naantalın Kylpylän esitteissä. Tämä viittaa nähdäkseni siihen, että Rantasipin esitteet on käännetty vapaammin.

Naantalın Kylpylän esitteen poisjätöistä olen löytänyt 16 tapausta, joissa poisjätöllä tavalla tai toisella oli vaikutusta tekstilajin näkökulmasta. Useimmiten vaikutus oli negatiivinen: sana olisi tekstilajin näkökulmasta ollut parempi kääntää. Lisäyksistä olen löytänyt 3 tapausta, joilla oli vaikutus tekstilajin näkökulmasta. Kaikissa tapauksissa vaikutus oli positiivinen. Rantasipi-ketjun esitteiden poisjätöistä olen löytänyt 10 tapausta, joissa poisjätö vaikutti tekstiin negatiivisesti tekstilajin näkökulmasta. Positiivisesti vaikuttaneita tapauksia en ole löytänyt. Lisäyksistä olen löytänyt 31 tekstilajin näkökulmasta tekstiin vaikuttavaa tapausta, joista kaikilla oli positiivinen vaikutus. Suurin osa kaikista sanoista, joilla oli tekstilajin näkökulmasta vaikutus tekstiin, voi luokitella Dannin (1996: 185) kiehtoviin sanoihin tai Liljestrandin (1993: 138) arvoväritteisiin sanoihin. Puhuttelua ja avainsanoja käytettiin myös jonkun verran, kun taas esimerkiksi huumoria ei käytetty ollenkaan. Osa tapauksista en pystynyt luokittelemaan mihinkään kategoriaan, vaan ne toivat mielestäni vain positiivisuutta tekstiin.

Vertaillessani yritysten esitteitä toisiinsa tekstilajin näkökulmasta, huomasin, että Rantasipin esitteiden ruotsinnoksissa oli enemmän lisättyjä elementtejä, joilla oli vaikutus tekstilajin näkökulmasta. Lukiessani esitteiden ruotsinnokset yksi kerrallaan sainkin vaikutelman, että Rantasipin ruotsinnokset ovat enemmän mainoskielisiä kuin Naantalın Kylpylän esitteen ruotsinnos, joka on informatiivisempi. Rantasipin esitteissä ruotsinnokset antavat mielestäni positiivisemmän kuvan kohteesta kuin suomenkielinen teksti. Tämä selittyneekin suurella määrällä tekstilajin näkökulmasta positiivisesti vaikuttaneilla lisäyksillä.

Haasteiksi osoittautuivat tutkielmassa ne tilanteet, joissa käänös oli tehty ”liian vapaasti”. Näissä tapauksissa olisi pitänyt laskea jokainen kohdetekstin sana lisäykseksi ja jokainen lähtötekstin sana poisjätöksi. Tätä en kuitenkaan katsonut hyödylliseksi tutkielmani kannalta, joten olen jättänyt nämä tapaukset analysoimatta. Tämän takia päätin myös laskea vain pääsanat mukaan niissä tapauksissa, joissa esimerkiksi ilmaus tai lauseke oli jätetty kääntämättä tai lisätty. Tässä yhteydessä vedin myös sen johtopäätöksen,

että Ingon menetelmä toimii parhaiten sanatasolla, mutta kun eroja lähtö- ja kohdekielten välillä on paljon, olisi pitänyt käyttää toista menetelmää. Oli myös haaste luokitella tapaukset semanttisiksi tai implisiitti-/eksplisiitivastineiksi. Monessa tapauksessa toinen tutkija olisi todennäköisesti vetänyt toisen johtopäätöksen ja sijoittanut tapauksen toiseen kategoriaan.

Tutkielmaa voisi jatkossa laajentaa tutkimalla aineistossa esiintyviä mainoskielen piirteitä syvemmin. Tällöin voisi luokitella kaikki tapaukset esimerkiksi Dannin teorioiden mukaan. Mainoskielen piirteitä voisi tutkia koko aineistossa, eikä vain poisjättöjen ja lisäysten osalta. Aineistosta löysin myös melko runsaasti käännösvaihtoja, sekä vapaaehtoisia että pakollisia, ja nämä voisi myös ottaa mukaan laajemmassa tutkielmassa.

LÄHTEET

Aineistolähteet

Eden (2012) [online]. [Lainattu 11.1.2012]. Saatavilla:
http://www.rantasipi.fi/hotellit/eden/fi_FI/etusivu/_files/83657179970207923/default/Eden_esite.pdf

Imatran Valtionhotelli (2012) [online]. [Lainattu 11.1.2012]. Saatavilla:
http://www.rantasipi.fi/hotellit/imatran-valtionhotelli/fi_FI/etusivu/_files/83657186103197887/default/Valtionhotelli_esite.pdf

Kylpylähotelli Aulanko (2012) [online]. [Lainattu 11.1.2012]. Saatavilla:
http://www.rantasipi.fi/hotellit/aulanko/fi_FI/etusivu/_files/85249817361014703/default/AULANKO_hotelliesite.pdf

Kylpylähotelli Laajavuori (2012) [online]. [Lainattu 11.1.2012]. Saatavilla:
http://www.rantasipi.fi/hotellit/laajavuori/fi_FI/etusivu/_files/85249826379096025/default/8515_4_RS_Laajavuori_esite_1702.pdf

Naantali Spa (2011a). Kaukana kaikesta on yllättävän lähellä [online]. [Lainattu 20.9.2011]. Saatavilla:
http://www.naantalisp.fi/images/stories/pdf/esitteet/nli_brochure_10_fi.pdf

Naantali Spa (2011b). Fjärran från allt är överraskande nära [online]. [Lainattu 20.9.2011]. Saatavilla:
http://www.naantalisp.fi/images/stories/pdf/esitteet/nli_brochure_11_se.pdf

Tropiclandia (2012) [online]. [Lainattu 11.1.2012]. Saatavilla:
http://www.rantasipi.fi/hotellit/tropiclandia/fi_FI/etusivu/_files/85249845567119357/default/Tropiclandia_esite.pdf

Kirjallisuuslähteet

Catford, John Cunnison (1974). *A linguistic theory of translation*. 4. pianos. Lontoo: Oxford University Press.

Dann, Graham M. S. (1996). *The language of tourism. A sociolinguistic perspective*. Wallingford: Cab International.

Haapaniemi, Kati & Tiina Lukander (1991). *Matkaesitteen kääntäminen saksankieliselle kuluttajalle. Lait, säännöt ja ohjeet*. Helsinki: Matkailun edistämiskeskus.

Hellspong, Lennart & Per Ledin (1997). *Vägar genom texten. Handbok i brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.

- Huhtala, Paula (1995). *Från teori till praktik. Analys av översättningar från finska till svenska*. Oulu: Oulun yliopisto.
- Ingo, Rune (1990). *Lähtökielestä kohdekieleen*. Juva: WSOY.
- Ingo, Rune (2004). *Finska som andraspråk*. Lund: Studentlitteratur.
- Ingo, Rune (2007). *Konsten att översätta*. Lund: Studentlitteratur.
- Iso suomen kielioppi (2008) [online]. [Lainattu 18.5.2012]. Saatavilla: <http://scripta.kotus.fi/visk/sisallys.php?p=815>
- Korpela, Jukka (2002). *Kirjoita asiaa. Arkisen asiakirjoittamisen opas* [online]. [Lainattu 18.5.2012]. Saatavilla: <http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/kirj/5.4.html>
- Liljestrand, Birger (1993). *Språk i text*. Handbok i stilistik. Lund: Studentlitteratur.
- MOT Englanti 5.0 (2011). [online]. [Lainattu 1.3.2012]. Saatavilla rajoitetusti: <http://mot.kielikone.fi.proxy.tritonia.fi/mot/vaasayo/netmot.exe/>
- MOT Kielitoimiston sanakirja 2.0 (2011). [online]. [Lainattu 21.11.2011]. Saatavilla rajoitetusti: <http://mot.kielikone.fi/mot/vaasayo/netmot.exe/>
- MOT Ruotsi 3.1 (2011). [online]. [Lainattu 21.11.2011]. Saatavilla rajoitetusti: <http://mot.kielikone.fi/mot/vaasayo/netmot.exe/>
- MOT Synonymisanakirja 1.0 (2011). [online]. [Lainattu 21.11.2011]. Saatavilla rajoitetusti: <http://mot.kielikone.fi/mot/vaasayo/netmot.exe/>
- Naantali Spa (2011a). *Kaukana kaikesta on yllättävän lähellä* [online]. [Lainattu 20.9.2011]. Saatavilla: http://www.naantalisp.fi/images/stories/pdf/esitteet/nli_brochure_10_fi.pdf
- Raitis, Hanna (2012). *Rantasipi-kylpylöiden esitteet*. Sähköpostiviesti Mikaela Granlundille 20.4.2012.
- Rantasipi (2012a). *Rantasipi kuuluu Restel Oy:n hotelleihin* [online]. [Lainattu 18.6.2012]. Saatavilla: http://www.rantasipi.fi/rantasipi-info/fi_FI/yhteystiedot/
- Rantasipi (2012b). *Rantasipi faktat* [online]. [Lainattu 18.6.2012]. Saatavilla: http://www.rantasipi.fi/rantasipi-info/fi_FI/rantasipi-faktat/
- Rantasipi (2012c). *Hotellit ja kylpylät* [online]. [Lainattu 18.6.2012]. Saatavilla: http://www.rantasipi.fi/hotellit/fi_FI/hotellit/
- Reilly, Robert T. (1988). *Travel and Tourism Marketing Techniques*. 2. painos. Albany: Delmar Publishers.

- Reiss, Katharina & Hans J. Vermeer (1986). *Mitä kääntäminen on*. Helsinki: Oy Gaudamus Ab.
- SAG (1999) = *Svenska Akademiens grammatik. Ord*. Utgiven av Ulf Teleman, Staffan Hellberg, Erik Andersson under medverkan av Lisa Christensen et al. Bd 2. Stockholm: Norstedts ordbok.
- Saukkonen, Pauli (1984). *Mistä tyyli syntyy*. Juva: WSOY.
- Sunborn Hotels (2011). Royal Spas of Europe [online]. [Lainattu 15.11.2011]. Saatavilla: <http://www.naantalisp.fi/fi/info/royal-spas-of-europe>
- Svensk ordbok (2009). Utgiven av Svenska Akademien. Stockholm: Norstedts.
- Swales, John M. (1990). *Genre analysis. English in academic and research settings*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thorell, Olof (1973). *Svensk grammatik*. Tukholma: Esselte Studium AB.
- Tuominen, Annika (2012). Naantalin Kylpylän esitteet. Sähköpostiviesti Mikaela Grönlundille 19.4.2012
- Vehmas-Lehto, Inkeri (1999). *Kopiointia vai kommunikointia. Johdatus käännteoriaan*. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.
- Vuokko, Pirjo (2003). *Markkinointiviestintä. Merkitys, vaikutus ja keinot*. Helsinki: WSOY.
- WSOY suomi-ruotsi-suursanakirja (2004). Toim. Ilse Cantell & Nina Martola. 3., tarkistettu ja päivitetty painos. Juva: WSOY.